

”Jag känner inte att jag är en del av dom, av det här landet”

**En kvalitativ studie om muslimska ungdomars
upplevelser av främlingsfientlighet och känsla av
tillhörighet i Sverige**

Av: Somaya Meygag & Tihana Danica Sveen

Handledare: Lena Sohl

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper

Kandidatuppsats 15 hp

Sociologi | höstterminen 2021

Förord

Båda författarna av uppsatsen är ansvariga för samtliga av kapitlen. Intervjuerna genomfördes med båda författarna närvarande och uppsatsens olika delar skrevs tillsammans. Bearbetning av uppsatsen har skett gemensamt, det vill säga har inga uppdelningar gjorts för skilda ansvarsområden.

Vi vill rikta ett stort tack till intervjupersonerna som deltog i vår uppsats. Era berättelser och upplevelser har gjort denna studie möjlig för oss. Vi vill även tacka våra nära och kära som varit oerhört stöttande under denna period.

Avslutningsvis vill vi även tacka vår handledare Lena Sohl som underlättat skrivandet av denna uppsats genom att ge oss sina kloka råd och vägledning genom hela arbetet.

Sammanfattning

Denna uppsats ämnar att studera ungdomars upplevelser av att leva som muslimer i Sverige, bemötandet av människor i förhållande till deras religion samt hur detta påverkar deras känsla av tillhörighet till Sverige. Datamaterialet har samlats in med hjälp av semistrukturerade intervjuer med åtta unga muslimer som har en icke-europeisk bakgrund. Studien använder de teoretiska begreppen rasifiering och tillhörighet.

Resultatet i studien visar på att de unga muslimerna har upplevt en svårighet att utöva sin religion i Sverige, exempelvis när det kommer till att finna tid för bönen, att fasta samt ha tillgång till halalmat. Upplevelse av negativt bemötande i form av främlingsfientlighet, rasism samt diskriminering i relation till deras religion och etnicitet var även förekommande för flera av intervjupersonerna. Samtliga unga muslimer uttryckte att detta haft en påverkan på deras tillhörighetskänsla i Sverige då de till varierande grad upplevde en känsla av exkludering från det svenska samhället. Däremot har flera av intervjupersonerna funnit en samhörighet med andra individer i de egna bostadsområdena som befinner sig i en liknande situation som de själva när det kommer till tro och etnicitet.

Nyckelord: unga muslimer, främlingsfientlighet, rasifiering, rasism, diskriminering, tillhörighet.

Abstract

This study aims to examine young people's experiences of living as Muslims in Sweden, treatment from other people in relation to their religion and how it affects their feeling of belonging in Sweden. The data material has been collected through semi-structured interviews with eight young Muslims with a non-European background. The study uses the theoretical concepts of racialization and belonging.

The results in the study shows that the young Muslims had experienced a difficulty in practicing their religion in Sweden for example when it comes to finding time for prayer, being able to fast and having access to halal food. The experience of being negatively met in the form of xenophobia, racism and discrimination in relation to their religion and ethnicity was also occurred among several of the interviewees. All the young Muslims expressed that this has influenced their sense of belonging in Sweden as they in varying degrees had felt a feeling of exclusion from the Swedish society. On the other hand, several of the interviewees had found a community among other individuals in their neighborhoods who were in a similar situation in regard to their beliefs and ethnic background.

Keywords: young Muslims, xenophobia, racialization, racism, discrimination, belonging.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Meningen med denna uppsats är att uppmärksamma unga muslimers upplevelser av att utöva religionen i Sverige och hur bemötandet av andra påverkat deras känsla av tillhörighet.

Uppsatsen utgår från åtta intervjuer med muslimer i åldrarna 20–25 år. Teoretiska begrepp inom detta forskningsämne har använts i analysen av intervjuvaren.

Det visade sig vara svårt för de unga muslimerna att kunna utföra sina religiösa handlingar i vardagen. Detta på grund av att samhället i Sverige inte är anpassat efter ett muslimskt levnadssätt med hänsyn till exempelvis bönetider och matvanor. Flera av intervjupersonerna hade upplevt ett negativt bemötande från andra på grund av deras tro och bakgrund, vilket informanterna uttryckte var en anledning till att de hade känt en känsla av uteslutning från det svenska samhället. De upplevde att de inte accepteras på grund av sitt utseende och sin religion, vilket är varför de istället hittat en gemenskap bland människor i samma situation som de själva.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 SYFTE	3
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	4
1.4 AVGRÄNSNINGAR	4
1.5 BEGREPPSDEFINITION	4
1.5.1 <i>Praktiserande muslim</i>	4
1.5.2 <i>Ungdom</i>	5
1.5.3 <i>Islamofobi</i>	5
1.5.4 <i>Etnicitet</i>	5
1.6 DISPOSITION	6
2. TIDIGARE FORSKNING	6
2.1 TILLHÖRIGHET OCH DISKRIMINERING	6
2.2 FRÄMLINGSFIENTLIGA ÅSIKTER OCH ATTITYDER	7
2.3 ATT LEVA I SVERIGE SOM MUSLIM	9
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	11
3.1 RASIFIERING	11
3.2 TILLHÖRIGHET	12
4. METOD	13
4.1 METODVAL	14
4.2 URVAL	14
4.3 PRAKTISKT GENOMFÖRANDE	16
4.4 KODNING OCH ANALYS	17
4.5 TILLFÖRLITLIGHET OCH TROVÄRDIGHET	18
4.5.1 <i>Tillförlitlighet</i>	18
4.5.2 <i>Trovärdighet</i>	18
4.6 ETIK	19
5. RESULTAT OCH ANALYS	20
5.1 DEFINITIONER AV EN PRAKTISERANDE MUSLIM	20
5.2 RELIGIONSUTÖVNING I ETT SEKULÄRT LAND	22
5.3 UTMOMSTÅENDES INFLYTANDE PÅ ENS RELIGION	23
5.4 DISKRIMINERING, RASISM OCH FRÄMLINGSFIENTLIGHET: OMGIVNINGENS ATTITYDER	25
5.5 BETYDELSEN AV TILLHÖRIGHET	28

5.6 NEGATIV FRAMSTÄLLNING PÅ INTERNET	34
6. DISKUSSION	36
6.1 VIDARE FORSKNING	38
7. REFERENSER	40
8. BILAGOR	44
8.1 INTERVJUGUIDE	44
8.2 INFORMATIONSBREV	46
8.3 PRESENTATION AV INTERVJUPERSONER	48

1. Inledning

I en av statens offentliga utredningar från 2005, *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*, bidrog flera forskare och lyfte då fram den etniska och religiösa diskrimineringen i Sverige. Där diskuteras bland annat främlingsfientlighetens och rasismens framväxt i Europa och Sverige och att i takt med en ökande mångkultur vrids politiken alltmer åt höger. Att yttra starka åsikter om invandring har blivit normaliserat, samtidigt som media spelar en viktig roll i framställningen av minoritetsgrupper. En specifik grupp människor som blivit måltavla för diskriminering är muslimer. Vi ser en ökning av fientliga åsikter riktade mot dem runtom i världen och i Sverige blir den muslimska delen av befolkningen också drabbad (van Dijk 2005, s. 121).

Problematiken kring diskriminering och utestängning av muslimer i Sverige är av vikt att lyfta upp i och med att detta leder till att en betydande del av befolkningen blir exkluderade från det samhälle de lever i. Vi upptäckte att det finns otillräckligt med forskning om ämnet, särskilt utifrån ett svenskt perspektiv. Stundtals kan ett motstånd i samhället upplevas när det kommer till att diskutera den utestängning, särskiljning och diskriminering av människor på grund av deras religion, samt vad dessa processer får för konsekvenser. Islam har vuxit till att bli en stor religion i Sverige vilket för med sig att många utövande invånare riskerar att påverkas av exkluderingen och diskrimineringen som sker. Av den anledningen valdes ämnet till denna uppsats ut för att belysa just detta.

Det ämne som undersöks i denna studie rör unga muslimers religionsutövning i Sverige och deras reflektioner över hur de påverkas av det samhälle de lever i. Vi undersöker också vad de upplever för bemötande från andra människor i relation till sin religion, samt vilket inflytande detta har på deras känsla av tillhörighet till Sverige.

1.1 Bakgrund

Under historien har mellanöstern eller i stort den muslimska världen setts som något främmande. Västerlänningen har haft en negativ syn på människor från dessa områden och betraktat dem som avvikande. De har även skapat sig uppfattningen att en skillnad finns

mellan dem själva och personer från Asien och främst mellanöstern, vilka framställts och betraktats som den Andre (Said 2016, s. 115–117). Föreställningar om att dessa främmande områden skiljer sig från det välkända Europa och västerlandet har skapats. Redan här byggs ett främlingskap upp mot människor från länder utanför Europa med en hög muslimsk population. Detta främlingsskapande har sedan fortsatt att reproduceras och är fortfarande närvarande i dagens samhälle. Än idag finns åsikter som anser att islam är något annorlunda, något som inte hör hemma i Europa.

Som ett exempel på detta har religiösa klädesplagg förbjudits i flera länder i Europa till en varierande grad. Motivationen till lagförändringarna har växlat från att hävda att orsaken är att kunna identifiera alla människor som rör sig på allmän plats, till att exempelvis Frankrike menar att det är på grund av att de vill skilja på nation och religion (Czermak 2021). I Sverige har arbetsgivare fått godkännande att neka sina anställda till att ha på sig religiösa symboler under arbetstid och även på vissa skolor har elever förbjudits från att bära niqab och burka (Frisk 2018). Det som riskerar att bli en konsekvens av detta är dock att ett ännu starkare främlingskap uppstår. Islam blir inte en mer integrerad del av Europa och Sverige, utan fortsätter anses vara något annorlunda som inte passar in.

Rätten till att utöva sin religion är idag grundlagsstadgad i Sverige genom regeringsformen (SFS 1974:152). Var och en har därmed rätt att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Vidare är Sverige ett land som sägs stå för acceptans och inkludering oavsett vart man kommer ifrån eller vad man väljer att tro på. I den svenska självbilden är rasism inte särskilt framträdande, fördomar är inte vanligt förekommande och jämställdheten är självklar (Pred 2000, s. 84). Däremot finns det en hel del som går emot detta, i och med att muslimer och icke-vita personer utsätts för fientlighet, rasism, diskriminering och uteslutning på grund av den religion de tror på eller på grund av deras etniska ursprung (Kamali 2005, s. 30).

Synliga minoriteter, det vill säga icke-vita människor, drabbas av den ökade diskrimineringen i och med att de inte kan dölja sina yttre attribut. Rasifieringsprocesser där människor delas in i föreställda raser och tillskrivs egenskaper ligger till grund för den diskriminering och rasism som sker (Frankenberg 1993, s. 1). På en strukturell nivå kan konstateras att rasifieringsprocesser i Sverige lett till att en hierarki byggts upp. Olika kategorier av människor skapas i politiska och sociala processer och det existerar inte en stabil eller naturlig grupp av vita människor med uppenbara avgränsningar. Definitionen av vithet är ständigt i

rörelse men vita människor beskrivs genomgående som en grupp som innehar önskvärda egenskaper. Här aktualiseras även tankar kring vithet och dess koppling till den svenska identiteten (Mattsson 2005, 139–142).

Diskussioner om vem som ses som svensk har även blivit allt mer aktuellt och kan ses som en bakomliggande grund till ett segregerat samhälle. De tidigare nämnda hierarkierna tar sig även uttryck i strukturen inom svenska städer, där det finns bostadsområden med hög andel utrikes födda invånare som ofta blir utsatta för exkludering. Samtidigt som en ökande islam- och främlingsfientlighet bidrar till denna exkludering diskuteras även dessa individers tillhörighet allt mer (Lindström 2020, s. 127–130). Idéer om svenskhet och vem som är svensk samt vem som inte är det diskuteras ofta och genomsyrar samhällets skilda områden på ett tydligt sätt bland annat i media, i uttalanden av politiker samt i det vardagliga språkbruket (Hübinette, Hörnfeldt, Farahani & León Rosales 2012, s. 24). I dagens Sverige har “invandrare” som begrepp gått från att vara ett neutralt ord som beskriver en person som flyttat från ett land till ett annat, till att det idag inkluderar människor som antingen själva eller har föräldrar som härstammar från ett annat land. Utöver att ordet ändrat betydelse har det även fått en negativ laddning (Soydan 2010, s. 242). Förr har det varit vanligt att använda sig av benämningar som “etnisk svensk” och “invandrare” istället för “vit svensk” och “icke-vit svensk”, dock har detta börjat att förändras under senare år till att man numera talar om vithet och icke-vithet. Det kan konstateras att svenskhet vanligtvis kopplas samman med vithet då det blivit den generella normen att förhålla sig till.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att synliggöra innebörden av att vara muslim i Sverige samt hur tillhörighetskänslan upplevs hos unga muslimer. Unga muslimer tillåts berätta om den egna religionsutövningen i ett sekulärt samhälle samt vilka anpassningar som varit nödvändiga att göra med hänsyn till detta. Genom att låta praktiserande muslimer själva berätta om sina upplevelser kring detta lyfts och analyseras de egna erfarenheterna. Sammantaget anser vi att det är viktigt att studera detta forskningsämne i och med att en stor mängd människor i Sverige berörs av tidigare nämnda ämnen. Vi menar att de personliga konsekvenser som kommer som följd kan ses som ett problem för samhället i sin helhet och därför är viktiga att undersöka.

1.3 Frågeställningar

Frågeställningarna som besvaras i uppsatsen är följande:

- Hur beskriver muslimska ungdomar sin religionsutövning i ett sekulärt samhälle?
- Hur upplever muslimska ungdomar bemötandet från andra människor i relation till sin religion?
- Hur påverkar dessa upplevelser deras känsla av tillhörighet till Sverige?

1.4 Avgränsningar

I denna studie har urvalet som använts innefattat muslimska ungdomar boende i Stockholmsområdet som är mellan 20–25 år, praktiserar islam och har en annan etnisk bakgrund än svensk. Det aktuella åldersspannet valdes ut eftersom ett intresse låg i att intervjupersonerna fortfarande var i en ålder då den egna identiteten utvecklas och individen ägnar tid till att utforska nya aspekter av sin livsåskådning. De egna utsagorna från unga muslimers håll eftersöktes, därför avgränsades urvalet till att enbart inkludera individer som själva praktiserar islam. I denna studie var samtliga intervjupersoner från Stockholmsområdet. På grund av en begränsad tidsram ansågs det enklaste sättet att finna intervjupersoner vara genom ett bekvämlighetsurval och samtliga intervjupersoner var av en tillfällighet bosatta i Stockholm. Samtliga intervjupersoner som deltog i studien är synliga minoriteter och av icke-europeisk bakgrund, detta för att de då kan antas ha mer erfarenhet av rasifiering och dess negativa konsekvenser.

1.5 Begreppsdefinition

1.5.1 Praktiserande muslim

I den här uppsatsen används begreppet för att beskriva en person som efterföljer religionen islam. Grunden ligger i att personen praktiserar de fem pelarna av islam: trosbekännelsen, bönen, allmosan, fastan och pilgrimsfärden till Mecka (Sonn 2016, s. 25–26). Dock används här en mer inkluderande definition, då de som till någon grad praktiserar dessa inräknas (Samuelsson 1999, s. 7). Att enbart grunda begreppsförklaringen i de fem pelarna leder dock till en snäv definition. Utöver detta tas även hänsyn till aspekter gällande klädkoder och

matregler. Vidare kan religion ses som något högst personligt och individens egen upplevelse av sin religion och utövning är högst avgörande (Otterbeck 2010, s. 13).

1.5.2 Ungdom

“Ungdom” är ett flytande begrepp som i mångt och mycket är upp till individens egen syn på sig själv och hur denne väljer att leva, samtidigt som sociala och materiella faktorer bidrar till definitionen (Lalander & Johansson 2017, s. 24–25). Med det sagt används i den här uppsatsen begreppet ungdom för att beskriva en person som är i ett tidigt stadie av den vuxna delen av livet. Detta är en ålder då människor fortfarande bygger sin identitet och oftast inte upplever sig som vuxna ännu, åtminstone inte i alla avseenden. I och med studiens syfte ansågs det vara av relevans att inkludera människor som är i en ålder där de haft tid att resonera kring dessa ämnen samt bilda en mer framskriden förståelse för den egna situationen.

1.5.3 Islamofobi

Islamofobi beskriver en upplevelse av fientlighet, rädsla eller hat riktad mot muslimer och islam. Brottsförebyggande rådet (2021) beskriver att islamofobiska hatbrott tar sig flera olika uttryck, dessa uttryck kan exempelvis visa sig genom att muslimer samt förmodade muslimer utsätts för mediala påhopp och hatbrott i form av exempelvis mikroaggressioner, fördomsfulla behandlingar eller olika former av kränkningar och trakasserier. Med mikroaggressioner menas små handlingar i form av ord eller handling som kan passera nästan obemärkt för utomstående men som upplevs kränkande eller inför en känsla av otrygghet hos den utsatta individen.

1.5.4 Etnicitet

Med anledning av att religion och etnicitet ofta samverkar med varandra på olika områden användes begreppet etnicitet i arbetet. Etnicitet beskrivs utifrån en sammanhållning av sociala grupper emellan som grundar sig i tankar kring ett gemensamt geografiskt ursprung, det vill säga en anknytning till en viss plats, samt kulturella markörer såsom traditioner, språk, religion eller historia. Den definition som används i denna uppsats beskriver att etniciteten är något förändringsbart som skapas genom sociala processer och händelser genom historien,

den är dynamisk och anpassas efter flertalet faktorer. Begreppet används för att beskriva en individs egen identifikation i förhållande till historiska, politiska, sociala och akademiska processer som sker (Puskás & Ålund 2013, s. 28).

1.6 Disposition

I det inledande kapitlet har vi presenterat uppsatsens syfte, frågeställningar och avgränsningar. Därefter introducerade vi förklaringar till centrala begrepp som använts i uppsatsen. Läsaren bör då ha skapat sig en bild av vad studien handlar om och varför den är nödvändig på forskningsfältet. I efterföljande kapitel tas relevant tidigare forskning upp för att visa en bild av forskningsfältet och den kunskapslucka som hittades. Efter detta avsnitt presenteras de teoretiska utgångspunkter som användes som verktyg under analysen av det empiriska materialet i studien. Därefter presenteras metodkapitlet som redogör för det tillvägagångssätt samt de etiska aspekter som studien utgått från. I kapitlet därpå introduceras och analyseras uppsatsens resultat i form av mönster och teman som vi fann under analysfasen. Avslutningsvis läggs en slutdiskussion fram som sammanfattar de viktigaste resultaten och tydliggör svaren på uppsatsens frågeställningar, samt presenterar förslag på vidare forskning.

2. Tidigare forskning

I det här kapitlet introduceras delar av den tidigare forskning som gjorts på samma och angränsande områden till det som denna uppsats behandlar. Studierna presenteras i underrubriker baserat på de ämnen som berörs. De viktigaste resultaten presenteras och relateras till vår studies syfte.

2.1 Tillhörighet och diskriminering

Hübinette et al. (2012) förklarar att diskrimineringen av icke-vita på arbets- och bostadsmarknaden, i skolan samt i samhället i stort ökat under de senaste 20 åren i Sverige. Detta trots att Sverige idag anses vara ett öppet och tolerant mångfaldssamhälle där en relativt hög procent av befolkningen har utländsk bakgrund. Detta tyder på att Sverige är i behov av en ny svensk självbild, skild från den föreställning där Sverige setts som ett relativt homogent och vitt land. I den nya sortens "svenskheter" behöver även synliga minoritetsinvånare bli inkluderade, det vill säga de som benämns som icke-vita. En av de huvudsakliga

anledningarna till att icke-vita minoriteter bland annat är mer utsatta för diskriminering än den vita majoritetsbefolkningen är på grund av olikheter när det kommer till kultur, religion och språk samt att dessa människor just är synliga minoriteter, deras utseenden skiljer sig från den normativa vithetens ideal (Hübinette et al. 2012, s. 20).

Författarna lyfter den rådande problematiken i Sverige som rör diskriminering, rasism och segregation och anser att detta måste förändras. Det som de dock menar utgör ett hinder för att detta ska ske är att det i Sverige inte ofta talas om föreställningen av raser och dess påföljder. Diskussioner om rasism och socialt konstruerade raser som idé har till viss grad åsidosatts för att ibland ersättas med begrepp som religion, kultur och etnicitet, dock finns effekterna av rasism kvar i samhällets olika områden och fortsätter att influera människors liv. Det kopplas tillbaka till den svenska självbilden där Sverige ses som ett tolerant land där rasismen inte är särskilt framträdande och där olikheter bland människor inte har en stor betydelse, och att genom att blunda för problemen kan denna självbild upprätthållas (Hübinette et al. 2012, s. 13–15).

De förklarar vidare att svenskhet kommit att starkt förknippas med vithet. Det förekommer att en icke-vit person antas inte kunna tala ren svenska, exempelvis så att människor uttrycker förvåning över att individen faktiskt talar språket bra. Det gäller även människor som är födda i Sverige till invandrade föräldrar eller internationellt adopterade personer, människor som är födda i Sverige eller har levt i landet hela livet, vilket tydligt visar på att det är människors fysiska attribut som leder till dessa förutfattade meningar (Hübinette et al. 2012, s. 23).

Författarna upplyser om de samhällsproblem som vår uppsats ämnar att studera.

Diskriminering och rasism är aspekter som de unga muslimerna med en icke europeisk bakgrund kan ha upplevt i och med att det är en del av den icke-vita minoriteten. Därför är dessa av betydelse att uppmärksamma och studera vidare om även i vår studie.

2.2 Främlingsfientliga åsikter och attityder

Bevelander och Otterbeck (2010) undersöker unga svenskars attityder mot muslimer, men även förhållandena mellan dessa inställningar och en mängd bakgrundsfaktorer, såsom

bostadsområde, utbildningsnivå, socioekonomisk bakgrund och kön. Detta undersöks med hjälp av en kvantitativ metod där författarna använder sig av ett urval på 9498 icke-muslimer i Sverige mellan åldrarna 15–19 år. Studien genomfördes genom enkäter som delades ut till olika skolor i Sverige och ett relativt jämt antal tjejer och killar var delaktiga (Bevelander & Otterbeck 2010, s. 410–411).

Resultatet som visade sig när flera bakgrundsfaktorer undersöktes samtidigt var att bostadsområde, socioekonomisk bakgrund samt födelseland har en påverkan på ungas attityder om muslimer. Det fanns inga övergripande, stora skillnader när det kom till kön enligt undersökningen, dock hade killar som var födda utanför Sverige en mer positiv syn på muslimer än killar som var födda i Sverige. Det visade sig även att tjejer födda utanför Europa generellt hade en mer positiv uppfattning av muslimer än de födda inom Europa. Det konstateras även att unga män boende i bostadsområden med hög arbetslöshet och större andel invandrare hade en sämre inställning mot muslimer än de boende i andra områden (Bevelander & Otterbeck 2010, s. 413–416).

Relaterat till detta fokuserar Hirvonen (2013) på främlingsfientlighet mot ensamkommande flyktingar och hur denna fientlighet synliggörs i högerpopulistiska och extremistiska forum. Hon ville förstå reaktionen från utomstående och vad denna fientlighet grundade sig i. Därför undersökte hon fenomenet på internet och på diverse forum, där stora mängder negativa tankar mot immigranter påträffades men också omfattande innehåll av islamofobisk karaktär. Författaren resonerar kring ökningen av röster på högerpopulistiska partier och mer specifikt Sverigedemokraterna, ett parti som lockat väljare genom främlingsfientliga åsikter och ett förespråkande av ett "rent" Sverige med en avsaknad av invandrare. På dessa webbsidor användes återkommande hatfullt ordbruk för att referera till invandrare i stort men mer specifikt även muslimer. Olika slags skällsord som refererar till att ensamkommande, invandrare, icke-vita samt muslimer är våldsamma, stjälar och våldtar återfinns, de jämförs med lägre utvecklade arter och beskrivs som terrorister (Hirvonen 2013, s. 80–83).

Både Hirvonen (2013) och Bevelander och Otterbeck (2010) berör till någon grad förekomsten av negativa och främlingsfientliga åsikter grundade i etnicitet eller religion. Det som Hirvonen (2013) för fram gällande politik kantad av främlingsfientlighet och återkommande islamofobiska yttranden på internetforum relaterar till upplevelser som våra

intervjupersoner berättat om. En ständigt närvarande känsla av hat hos delar av majoritetsbefolkningen gentemot islam påvisas vilket även reflekteras i individuella muslimers upplevda bemötande av andra människor.

Relaterat till det som tidigare studier lyfter gällande islamofobi diskuterar även Elander, Fridolfsson & Gustavsson (2015) motstånd som muslimer kan möta i Sverige. I deras undersökning presenteras muslimers upplevelser och utmaningar när det kommer till bland annat ignoranta åsikter och fientliga tolkningar av islam i Sverige. De konstaterar att islam målats upp som ett hot mot den uppfattade svenskheten och att den fientlighet som riktas mot muslimer och invandrare grundar sig i att den svenska kulturen är något fast som inte kan förhålla sig till andra kulturer. Författarna lyfter även fram uppgifter om att muslimer i Sverige återupprepade gånger varit tvungna att utstå trakasserier, diskriminering, hot och våld på grund av deras religiösa övertygelser (Elander, Fridolfsson & Gustavsson 2015, s. 155–156).

I och med att intentionen med denna uppsats bland annat är att studera unga muslimers upplevelser av deras bemötande från andra i relation till deras religion kan det vara av intresse att uppmärksamma dessa studier om främlingsfientliga åsikter och attityder riktade mot muslimer både i verkligheten och på internet, då detta är något som muslimer kan möta i Sverige.

2.3 Att leva i Sverige som muslim

Elander, Fridolfsson och Gustavsson (2015) utforskar vidare hur muslimer i Sverige försöker kombinera den muslimska och svenska identiteten, hur de identifierar sig med platsen de bor på samt skapar ett socialt liv där. Eftersom det svenska samhället inte är anpassat efter muslimers levnadssätt använder de sig av olika tillvägagångssätt för att kunna utöva sin tro i det vardagliga livet. Flera av de deltagande personerna i studien förklarar hur de utövar sin religion och eftersträvar att behålla den muslimska identiteten samtidigt som de tar hänsyn till svenska traditioner och försöker anpassa sig till det svenska samhället. De strävar efter att kombinera de två, något som av exempelvis högerpopulistiska partier i Sverige påstås vara omöjligt. Det som även poängteras är att skillnader inom religionen islam finns, exempelvis lyfts befintliga olikheter i praktiserandet hos individer som bor i ett övervägande muslimskt

land respektive de boende i ett huvudsakligen sekulärt land (Elander, Fridolfsson & Gustavsson 2015, s. 146–148).

Imamer som intervjuats i studien menar att islam bör göras till en naturlig del av det svenska samhället så att det inte längre betraktas som något annorlunda att vara muslim i Sverige (Elander, Fridolfsson & Gustavsson 2015, s. 148–149). Att islam fortfarande betraktas som något främmande blir tydligt utifrån att olika personer vittnar om trakasserier, våld och andra typer av dåliga bemötanden. En specifik grupp som utsätts är muslimska kvinnor som bär sjal i och med att detta klädesplagg kommit att bli starkt förknippat med islam. De kan inte dölja sin religiösa identitet i det offentliga rummet och drabbas därför hårt av de handlingar som andra människor med fientliga åsikter utför (Elander, Fridolfsson & Gustavsson 2015, s. 155).

Elander, Fridolfsson och Gustavssons (2015) studie som inkluderar muslimska ledare ger en inblick i hur de lever i den vardagliga miljön, men går även in på diskriminering och dess förekomst i samhället. I vår studie har intervjupersonernas upplevelser av religionsutövningen generellt men även olika former av diskriminering i livet utifrån etniska och religiösa grunder förts fram. Av den anledningen ansågs det vara av vikt att även diskutera vidare kring begreppet diskriminering och dess förekomst i samhället samt vidare vad den fått för konsekvenser hos individer som fått utstå det. De resonemang som Hübinette et al. (2012) för kring diskriminering men även icke-vita svenskars plats i det svenska samhället aktualiseras därför också. Vi tolkar intervjupersonernas situation från deras egna perspektiv samt mer strukturella förklaringsmodeller som förs fram i tidigare nämnda arbeten.

En kunskapslucka som uppmärksammades var att det inte fanns tillräckligt med tidigare forskning kring muslimska människor och deras egna upplevelser av bland annat exkludering och diskriminering i ett icke religiöst samhälle. Det fanns även en avsaknad av undersökningar om vilka följder dessa upplevelser kan tänkas ha på individen, genom att utgå från personliga redogörelser från muslimer.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras de teoretiska begrepp som varit grundläggande för producerandet av analysen av intervjuerna. Teorierna har använts i arbetet för att ge stöd i att granska datamaterialet från en viss synvinkel. De teoretiska utgångspunkter som redogörs för är rasifiering och tillhörighet.

3.1 Rasifiering

Molina (1997, s. 53–54) skriver i sin avhandling *Stadens rasifiering: Etnisk boendesegregation i folkhemmet* beteckningen “ras” som en social konstruktion till skillnad från den rasbiologiska definition av begreppet som använts historiskt sett. Molina redogör för begreppet rasifiering vilket är hennes egen översättning av det engelska ordet “racialization”, där hon främst utgår från en definition av begreppet som presenterats av sociologen Robert Miles (1989, s. 74). Miles definierar rasifiering som en process där människor grupperas utifrån deras tillskrivna gemensamma biologiska egenskaper och att dessa sammankopplas med olika betydelser i ett socialt sammanhang. Människor delas in i sociala grupper och en del av dessa grupper utgörs av konstruerade raser. Dessa idéer om raser bidrar till att människor särskiljs och att vissa grupper utesluts från diverse sociala situationer. Sociala relationer mellan grupper byggs upp baserat på dessa idéer. Alla människor rasifieras på något sätt där den rasifierade Andre missgynnas, medan människor som uppfattas som en del av den vita normen också rasifieras men på ett sätt som gynnar dem. Miles & Brown (2003, s. 19) beskriver den Andre som en individ som framställs som annorlunda jämfört med den Samme i något avseende. Utifrån att interaktion grupper emellan sker och att den Andre tillskrivs vissa egenskaper skapas dessa åtskiljande uppfattningar.

Teorier om rasifiering var relevanta att använda i analysen i denna studie eftersom hela processen där personer tilldelas egenskaper utifrån religion och hudfärg delvis kan tänkas ligga bakom diskriminering, rasism och särskiljande behandling av individer. Begreppen religion och etnicitet kan i vissa situationer vara svåra att särskilja, exempelvis när diskriminering upplevs och det kan vara svårt att avgöra om den grundar sig i en individs etnicitet eller religion. Att vara muslim är utöver detta inte alltid synligt på det sätt som en individs etniska härkomst är när det kommer till rent fysiska kännetecken.

De gränsdragningar som görs mellan olika grupper av människor bidrar till att begreppet “ras” tillskrivs mening, och dessa processer har inte en universell skepnad. Vithet bär exempelvis inte på samma betydelse i alla världens länder samtidigt som definitionen förändras med tiden. Uppdelningen grundar sig delvis i fysiska kännetecken hos människor, exempelvis hudfärg eller ansiktsdrag. Ras är något som människor tillskrivs och tillskriver och utifrån dessa sociala konstruktioner tilldelas individen vissa egenskaper (Sohl 2014, s. 142).

Uppdelningen som sker av människor där föreställningar av ras ligger till grund leder till negativa effekter hos de som inte faller under vitheten (Sohl 2014, s. 142). Fenomen som diskriminering och rasism får utrymme att äga rum. Stereotyper och generaliseringar av människor som ingår i någon form av gruppering leder till att fördomar skapas om alla individer i den gruppen. Detta leder till diskriminerande beteenden vilket i sin tur leder till en institutionell rasism när detta sätts i system. Miles och Brown (2003, s 109) beskriver att rasism kan ses som ett system uppbyggt av fördomar och diskriminering riktade mot en grupp av människor av en och samma föreställda ras. Det är inte enskilda individers utförda handlingar som utgör grunden i ett rasistiskt system utan tyngdpunkten ligger just vid att det är ett strukturellt fenomen.

3.2 Tillhörighet

Tillhörighet beskrivs enligt Anthias (2006, s. 21) som ett begrepp av särskild signifikans för människor som är exkluderade från en social grupp, eller hos de vars tillhörighet blir hotad eller inte är uppmärksammas. Samtidigt som vissa individer är inkluderade, sätts en gräns för andra som exkluderas. Anthias förklarar även hur alla människor tillhör och är en del av olika sociala grupper, och grupperna de är del av beror på hur individen definierar sig själv samt hur de definieras av andra. En längtan efter att vara en del av en viss grupp kan uppstå hos människor och en önskan att kunna identifiera sig med något annat än var vi för tillfället befinner oss tar form. Det som noteras är att känslan av tillhörighet inte blir ett problem så länge den inte blir utmanad eller hotad på något sätt. Tillhörighet kan appliceras på flertalet olika situationer men har använts i en religiös och etnisk kontext i denna uppsats.

Utifrån faktorer såsom en gemensam historia och gemensamma traditioner, fysiska attribut och en anknytning till ett visst territorium skapas en etnisk tillhörighet som en individ blir en del av. Den etniska tillhörigheten grundar sig i en gruppering av människor med samma etniska bakgrund (Puskás & Ålund 2013, s. 28). Den etniska tillhörigheten har förmodligen en inverkan på hur individen betar sig och vilket perspektiv på världen som innehas. Även andra människors inställning till den specifika tillhörigheten kan få en stor inverkan på självbilden. Relaterat till den etniska tillhörigheten finns även en kulturell tillhörighet. En grupp av människor känner tillhörighet till varandra och kan exempelvis bruka ett gemensamt språk och egna normer. Inom en gemenskap med en viss kulturell tillhörighet är det inte ovanligt att de olika individerna tillhör skilda etniska grupperingar. Som ett exempel kan svenska förorter nämnas, där människor från olika delar av världen samlas och bildar en egen, ny kultur. Trots skillnader i bakgrund, tro och traditioner samt utseendemässiga drag byggs en känsla av tillhörighet upp bland invånarna (Almqvist 2020, s. 118–121).

Etnisk och kulturell tillhörighet är två aspekter som undersöktes under genomförandet av studien vilket ger anledning till att använda den förklaringsmodell som här presenterats. Frågor har ställts till intervjupersonerna om deras egna uppfattningar kring detta men utöver detta analyserades tillhörighetens uttryck hos de tillfrågade även där de själva inte tillskrivit en känsla utan där istället andra människor gjort detta. Att samtliga intervjupersoner hade en viss etnisk bakgrund och tillhörighet samtidigt som de kunde ha en skild kulturell tillhörighetskänsla gav upphov till användandet av denna teoretiska utgångspunkt. Av vikt var även specifikt att inkludera förklaringen gällande andra individers påverkan på den egna tillhörighetskänslan, att ett förväntat anspråk på tillhörighet sker även på utomståendes villkor och inte endast bestäms av individen själv.

4. Metod

I detta kapitel presenteras de olika aspekterna av metodarbetet. En motivering av metodval görs följt av att avgränsningar och förklaringar av vilket urval som gjorts presenteras. För att beskriva tillvägagångssättet mer i detalj görs en genomgång av det praktiska genomförandet samt hur utförandet av kodning och analys gått till. Även studiens tillförlitlighet och trovärdigheten diskuteras samt slutligen de etiska aspekter som varit grundläggande under hela arbetets gång.

4.1 Metodval

Den valda metoden för genomförandet av studien var en kvalitativ intervjustudie. Detta bedömdes vara det mest lämpliga tillvägagångssättet för att besvara frågeställningarna eftersom avsikten var att få en förståelse för individers känslor och upplevelser. Det gav även intervjupersonerna möjligheten att tala för sig själva och få sin röst hörd.

För att ge intervjupersonerna möjligheten att dela med sig av sina livserfarenheter och upplevelser utifrån det egna perspektivet valdes semistrukturerade intervjuer som tillvägagångssätt. Målet var att få ett djupt perspektiv och flertalet nyanser av forskningsämnet, något som möjliggörs genom att använda denna metod. Under intervjuerna användes en förberedd intervjuguide som utgångspunkt för att säkerställa att vissa ämnen kom upp, utöver detta ställdes följdfrågor och specificerade frågor när det fanns utrymme för ytterligare utveckling av svaren som gavs. För att underlätta välutvecklade svar där intervjupersonen tilläts att resonera kring sina tankar utformades intervjufrågorna på ett öppet sätt. Ett semistrukturerat upplägg gav åtkomst till det som inte enbart kan uppfattas utifrån förbestämda frågor i och med att möjligheten att anpassa intervjuerna efter varje enskild individ öppnas upp. Det ger en åtkomst till historier, upplevelser och erfarenheter som annars kunnat gå förlorade om intervjuerna varit mer strukturerade i upplägget (Lune & Berg 2017, s. 69).

4.2 Urval

De personer som valdes ut för att delta i studien var unga muslimer i åldrarna 20–25 år. Samtliga var praktiserande muslimer men till varierande grad och utöver detta var de även synliga minoriteter då alla var av icke-europeisk härkomst. De åtta intervjupersoner som deltog i studien var alla bosatta i Stockholmsområdet och har tilldelats de fingerade namnen Aboubakar, Adithi, Jibril, Sabrina, Mohamed, Aisha, Adnan och Hibaq. Deras egna eller föräldrarnas ursprungsland ges inte ut utan beskrivs istället efter vilken del av världen de ligger i, detta för att undanhålla särskilt detaljerad information. En kort presentation av intervjupersonernas har utformats, se bilaga 3.

Med hänsyn till den begränsade tidsramen tillämpades ett bekvämlighetsurval för att hitta intervjupersoner villiga att ställa upp på ett deltagande. Det egna sociala nätverket användes för att nå ut till möjliga intervjupersoner, exempelvis tillfrågades bekanta till vänner och familjemedlemmar (Trost 2010, s. 140). Ett mer strategiskt tillvägagångssätt hade varit svårt att tillämpa i och med att personer boende i Sverige inte registreras utefter sin religion, däremot hade ett alternativ varit att vända sig till religiösa samfund och organisationer. Anledningen till att detta valdes bort var dels på grund av tidsbrist, dels en förmodad svårighet att hitta personer villiga att delta. Detta på grund av att muslimer ofta utsätts för negativa framställningar och åsikter och därför kan ha svårt att lita på att deras ord kommer att framföras på ett rättvisande sätt.

En tänkbar risk med användandet av ett bekvämlighetsurval berör variationen bland intervjupersonerna. Grundtanken bakom urvalsmetoden går ut på att de som är närmast tillgängliga tillfrågas att delta i studien. Det är därför möjligt att intervjupersonerna då delar någon form av egenskap i och med att de eventuellt kan befinna sig i liknande gemenskaper. Att intervjupersonerna möjligtvis kunde dela likheter med varandra relaterat till exempelvis uppväxt, värderingar eller bostadsområde var något som hölls i åtanke. Utifrån detta kan konstateras att resultatet i en studie där ett bekvämlighetsurval tillämpats inte kan presenteras som en helhetsbild av situationen i stort. Detta är generellt fallet inom kvalitativ forskning, där i likhet med i vår studie, resultatet är inte producerat med avsikten att det ska kunna generaliseras för en hel population (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 41).

Om inte det aktuella urvalet använts hade ett möjligt alternativ varit att intervjua människor som på något vis är kunniga på ämnet, exempelvis någon som arbetar med integrations- och migrationsrelaterade frågor eller bär på särskild kunskap när det kommer till religion. Detta är dock något som medvetet valdes bort då utgångspunkten var att aktörerna själva skulle medverka. En subjektivistisk ansats användes, det vill säga var aktörernas uppfattningar och tankar avgörande för att ge en bild av deras världsbild (Aspers 2011, s. 29). En betoning låg på att bilda sig en förståelse för individens position. Därför genomfördes intervjuer med personerna som ämnet faktiskt berör personligen. Resultatet i denna studie var tänkt att på ett

rättvisande sätt låta unga muslimer personligen komma till tals och genom våra intervjuer med dessa individer tilläts de presentera sina egna upplevelser.

4.3 Praktiskt genomförande

Åtta individuella intervjuer har genomförts med personer som stämmer in på urvalet. Intervjuerna pågick mellan 60 och 120 minuter och spelades in med ljudupptagning för att sedan transkriberas. För att underlätta läsningen av intervjutranskriberingarna gjordes enbart obetydliga förändringar som var fördelaktiga för läsförståelsen. När intervjupersonen harklade sig eller stammade på ord inkluderades detta inte i transkriberingarna. Även ord som exempelvis “hm” och “eh”, utelämnades. Däremot korrigerades inte felaktig grammatik eller användande av slang. Anledningen till att antalet redigeringar i transkriberingarna hölls på en låg nivå var för att eftersträva en rättvis presentation av intervjupersonerna som egna karaktärer med unika personligheter och egenskaper. Stora förändringar som utöver de faktiska orden som nämnts av intervjupersonen riskerade att ändra intrycket som berättelserna gav, något som försökte undvikas (Öberg 2015, s. 63).

Som stöd och utgångspunkt under intervjuerna användes en intervjuguide som utformades med hänsyn till syftet. Den huvudsakliga meningen var att låta individerna själva svara öppet på frågorna, utifrån deras egna perspektiv och tillåtas att resonera kring deras känslor. Utifrån uppsatsens syfte sattes en liten uppsättning primära teman upp vilka användes som grund i utformandet av intervjuguiden. Därefter formades frågor ämnade att fånga upp de viktigaste och mest relevanta aspekterna av intervjupersonernas berättelser (Lune & Berg 2017, s. 71).

I situationer där intervjupersonen besvarade intervjufrågorna med få ord eller mindre utvecklat än vad som skulle önskas för att kunna analysera materialet var det nödvändigt att ställa följdfrågor. Genom detta har intervjupersonen fått en chans att ytterligare utveckla och reflektera över vad den velat ha sagt med sitt svar, vilket även gett en större variation i de svar som samlats in (Trost 2010, s. 39). Av betydelse var att låta intervjupersonen tala färdigt utan att avbrytas. I de fall där tystnad uppstod har vi som intervjuare låtit intervjun pågå utan att försöka påskynda processen. Stunder av tystnad var tänkta att ge intervjupersonen ytterligare tid att fundera och eventuellt kunna ge ett utförligare svar. Detta gav intervjupersonen en

stund att få tänka igenom det den ville få sagt, vilket dessutom ledde till vidare utfyllnad och mer användbara svar (Lune & Berg 2017, s. 88–89).

Intervjuerna hölls hemma hos informanterna, på deras arbetsplatser, skola eller i en annan offentlig miljö. En hemmiljö var att föredra i de flesta fall då det underlättade för en trygg och ostörd intervjuprocess samtidigt som utomstående inte riskerade att lyssna på samtalet. Det hölls dock i åtanke att andra familjemedlemmar möjligtvis kunde utgöra störningsmoment vilket var anledningen till att intervjupersonen själv fick möjligheten att bestämma plats för intervjun (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 42–43).

4.4 Kodning och analys

En tematisk ansats användes i denna studie, och vi kodade intervjuerna på en detaljerad nivå. Fokus låg på att finna teman i det insamlade materialet, detta genom att bland annat fokusera på det som var återkommande i de olika transkriberingarna. Efter flertalet genomläsningar av samtliga intervjuer gjordes en sammanställning av gemensamma meningar, upplevelser och situationer. Intressanta ämnen som intervjupersonerna förde fram noterades och även berättelser som var lika samt motsägande bland de olika intervjupersonerna. Utifrån detta återfanns gemensamma mönster från datamaterialet som sedan blev till ett antal centrala teman menade att fånga upp det viktigaste av intervjupersonernas berättelser. Det var dessa teman som låg som utgångspunkt i analysen av resultatet (Bryman 2018, s. 528–530).

Olika tillvägagångssätt kombinerades i skapandet av koder. Även sådant som redan i början av processen antogs kunna kopplas till de valda teoretiska begreppen och förklaringsmodellerna tilldelades koder. Idéer och motiv som grundade sig i de teoretiska utgångspunkterna såväl som nedskrivna anteckningar som utgick från det empiriska materialet tilldelades färgkoder och bildade ett kodningsschema som senare användes i analysarbetet (Lune & Berg 2017, s. 183–184). I och med att kodningsschemat togs fram genom att både teori och empiri låg till grund för skapandet av koder så innebar detta med andra ord en pendling mellan ett induktivt och deduktivt handlingsätt (Aspers 2011, s. 18).

I analysarbetet användes berättelserna som intervjupersonerna fört fram genom att jämförelser gjordes mellan de olika informanternas relaterade erfarenheter. Intervjupersonernas berättelser tolkades och de teman och mönster som kommit fram i kodningsprocessen kopplades till de teoretiska utgångspunkterna och begreppen. Samband som identifierades lyftes upp, förklarades och analyserades. Hur individerna agerat och tänkt kring olika erfarenheter, på vilket sätt de förklarade sina upplevelser samt eventuella skillnader eller likheter intervjupersoner emellan var här av intresse (Gibbs 2008, s. 64).

4.5 Tillförlitlighet och trovärdighet

4.5.1 Tillförlitlighet

Tillförlitlighet inom kvalitativ forskning kan förklaras som att det resultat som presenteras ska vara pålitligt. Kvalitativa intervjuer har av naturen låg grad av standardisering då variation och anpassning eftersträvas. I och med att varje individ som deltar är en egen människa är det högst sannolikt att de med tiden kommer att ändra åsikter, ta till sig ny information eller är med om nya händelser och erfarenheter. Av den anledningen kan inte antas att de alltid kommer att ge samma svar på en viss fråga. De åtgärder som tillämpats för att säkra tillförlitligheten går ut på att vara uppmärksam och lyhörd på intervjupersonerna berättar. De resonemang och tolkningar som presenterats av intervjupersonernas berättelser har tolkats på så sätt att även andra personer som skulle läsa materialet med sannolikhet skulle kunna utläsa det på liknande sätt. Alltför stora antaganden har inte gjorts utan att vi först försäkrat oss om att det är en rimlig tolkning av empirin (Trost 2010, s. 131–132).

4.5.2 Trovärdighet

Trovärdighet innebär att en studie undersöker vad den påstår sig undersöka. Det datamaterial som samlats in ska stå i relevans till det forskningsämne som undersöks. Intervjupersonernas egna röster har varit av vikt i denna uppsats och i och med detta har vi bland annat tagit deras synpunkter och erfarenheter i noga beaktning i våra tolkningar. Intervjufrågorna formulerades på så sätt att vardagliga uttryck användes istället för vetenskapliga termer, syftet med detta var att säkra intervjupersonernas förståelse för vad frågorna faktiskt var menade att undersöka, och därav kunna svara sanningsenligt (Trost 2010, s. 132–134). Under analysarbetet har inga ändringar av deras språk i form av felaktig grammatik eller användande av slang gjorts då

målet varit att behålla datamaterialet så uppriktigt som möjligt. Under studien har dessutom forskningsprocessen redogjorts för noggrant och med transparens, detta för att läsaren ska kunna ta del av hur resonemangen skett samt förstå det faktiska tillvägagångssättet under arbetet (Svensson & Ahrne 2015, s. 25).

4.6 Etik

Under arbetet med studien vidtogs åtgärder för att säkerställa att särskilda etiska aspekter togs i beaktning. Dessa aspekter var fyra allmänna huvudkrav utarbetade av Vetenskapsrådet som innebär att forskning som bedrivs måste ske på vissa villkor. De fyra huvudkraven är samtyckeskravet, informationskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, mer om detta nedan. Intervjupersonerna informerades innan deltagandet kring syftet med studien och varför de blev tillfrågade att medverka, detta skedde med hjälp av ett informationsbrev som skickades ut till varje informant där de tidigare nämnda etiska aspekterna inkluderades för deras vetskap om vilka rättigheter de innehade. De blev även informerade om detta i samband med att intervjuerna påbörjades.

Ett av de etiska kraven som ställdes var samtyckeskravet. De medverkande har lämnat sitt skriftliga samtycke innan deltagandet påbörjats. En samtyckesblankett signerades vid intervjutillfället. Endast personer i myndig ålder har deltagit i studien. Av vikt var att intervjupersonerna var väl medvetna om vad de faktiskt gav sitt samtycke till innan det att intervjuerna genomfördes (Svensson & Ahrne 2015, s. 29). Informationskravet tillämpades genom att deltagarna informerades om deras uppgift i studien, de villkor som gällde för deras medverkande samt de ämnen som skulle komma att diskuteras. Dessutom upplystes de om att medverkandet var frivilligt och att de hade rätt att avbryta medverkan när som helst om de så önskade (Vetenskapsrådet 2002, s. 7).

Konfidentialitetskravet har uppfyllts genom att all information som samlats in gällande inblandade personer har behandlats med konfidentialitet. Personuppgifter förvarades på så sätt att utomstående inte kunde ta del av dem. I den färdiga uppsatsen publicerades inga personuppgifter som möjligen skulle kunna påverka intervjupersonernas konfidentialitet. Namn på intervjupersonerna har fingerats och alltför detaljerad information som

intervjupersoner berättade om har också ändrats för att obehöriga inte ska kunna identifiera deltagarna (Vetenskapsrådet 2002, s. 12–13). Nyttjandekravet har också hållits i åtanke, det vill säga har intervjupersonernas insamlade uppgifter uteslutande använts för forskningsändamål och mer specifikt enbart denna studie (Vetenskapsrådet 2002, s. 14).

5. Resultat och analys

I det här kapitlet presenteras resultatet som togs fram genom intervjuerna i syfte att besvara uppsatsens frågeställningar. Analysen som gjordes utifrån de sex teman som hittades i datamaterialet är även inkluderad i detta kapitel. Resultat och tillhörande analys presenteras i underrubriker som speglar de teman som berörs. Dessa teman är: definitioner av en praktiserande muslim, religionsutövning i ett sekulärt land, utomståendes inflytande på ens religion, diskriminering, rasism och främlingsfientlighet: omgivningens attityder, betydelsen av tillhörighet samt negativ framställning på internet.

5.1 Definitioner av en praktiserande muslim

Intervjupersonerna ombads definiera vad det innebär att vara en praktiserande muslim och det som var gemensamt bland svaren var vikten av att vara en god människa. Samtliga intervjupersoner talar om att avsikten med de handlingar man utför är vad som är av störst betydelse för att man ska kunna kalla sig själv muslim. Aboubakar reflekterar över sin relation till islam nedan:

Jag vet jag är muslim, det är en sån sak jag vet om. Det är bara jag som kan avgöra det, och det här är en sån grej jag är säker på. Jag tror inte det handlar om alla dom här handlingarna bara, det som syns utåt. Det kommer från insidan, man ska vara en bra människa, good intentions, ta hand om andra. Sånt där. Du kan be 5, 10 gånger om dagen till och med. Gå på föreläsningar, bara äta halal, vänta till äktenskap, täcka hela din kropp... men om du som person, om du är ruttin inuti, det spelar ingen roll. Min tro avgörs inte av antalet gånger jag ber på en dag. Det är mina intentions... avsikter.

Aboubakar kommer fram till att det synliga praktiserandet inte är av samma vikt som det som sker inombords. Han beskriver hur det inte endast handlar om religionsutövning inom islam som görs utåt utan att det är ens intentioner som är av allra största vikt, det vill säga är det mest väsentliga enligt honom som praktiserande muslim att ha goda avsikter och vara hjälpsam mot sina medmänniskor. Detta kan relateras till Almqvist (2020, s. 118–121) som uppmärksammar betydelsen av tillhörighet och hur den antas kunna påverka vilket synsätt individen har på sin omvärld, vilket kan ha en inflytande på praktiserandet av sin religion. Den definition av religionen som Aboubakar har är inte universell, andra muslimer kan ha en annan uppfattning men det som avgör den här skillnaden är att individerna har olika tillhörigheter och därav omger sig med olika människor som påverkar den egna religionsutövningen.

Samtliga intervjupersoner anser sig tillhöra en religiös gemenskap genom att de anser sig själva vara muslimer. Trots att de har skilda åsikter om vad kriterierna är för att räknas som en praktiserande muslim är de ändå del av ett och samma sociala kollektiv (Anthias 2006, s. 21). Det som även uttrycks tydligt av flera informanter är att religionen för dem är något mycket personligt bestående av egna tolkningar som inte kommer upp i diskussioner med andra särskilt ofta. Utöver enstaka konversationer med vänner och familj är det ofta de inte alls tar upp ämnet. Religionen beskrivs som något som varken kan ges till eller tas bort från någon utan att det är något privat mellan individen och Gud. Med detta som utgångspunkt finns det variation i hur de intervjuade anser att en korrekt utövning bör se ut och vilka aspekter av religionen som är grundläggande, däribland när det kommer till bönen. De allra flesta menar att den är viktig, men att det av olika anledningar kan bli så att de inte ber alla fem böner varje dag.

Av det som framkommer under intervjuerna påverkas religionsutövningen bland annat av att bo i Sverige, som är ett sekulärt land. På arbetsplatser och i skolan finns inte alltid möjligheten att be vid rätt tidpunkt och det blir allmänt svårare att kunna utöva religionen fullt ut. Detta överensstämmer med det Elander, Fridolfsson & Gustavsson (2015, s. 148) lyfter fram gällande hur det svenska samhället inte förhåller sig till ett muslimskt levnadssätt och att det krävs anpassningar för att kunna kombinera dessa två. De presenterar material från muslimer i Sverige som berättar att de försöker behålla den muslimska identiteten samtidigt

som de blir en del av det svenska samhället. Olika lösningar behöver utarbetas för att kunna utöva religionen i ett samhälle som är sekulärt med en protestantisk grund.

5.2 Religionsutövning i ett sekulärt land

Intervjupersonerna var enade om svårigheten när det kom till religionsutövning i Sverige. Svårigheter att hitta tid till att be alla böner under dagen, möjligheten att fasta under ramadan samt att halalmat inte är ett alternativ överallt var några av de saker som alla unga muslimer upplevde på ett eller annat sätt. Elander, Fridolfsson och Gustavsson (2015, s. 147) uppmärksammade skillnader i religionsutövning hos individer boende i ett till största del muslimskt land respektive de boende i ett övervägande sekulärt land. Dessa skillnader var något som majoriteten av våra intervjupersoner lade märke till när de besökt det egna eller föräldrarnas ursprungsland. Mohamed förklarar den markanta skillnad som han upplevt när det kommer till religionsutövning i ursprungslandet jämfört med den i Sverige:

Samhället är byggt på religion. Alla utövar, alla är troende. Alla ber, alla går med rätt kläder. Så det är ju, alltså när jag var där, jag praktiserade mer än när jag är här i Sverige. För det bara blev så. Det var lättare, för det är liksom... allt, hela samhället, hur det fungerar, det är anpassat efter att man också ska utöva religionen. Med bönetider och så. Här i Sverige är det svårt att be i rätt tid, nästan för alla, det beror ju lite på vad man jobbar med.

Att samhället anpassades runt religionen underlättade Mohameds religionsutövning när han besökte landet han föddes i. Han beskriver även en religiös gemenskap som han upplevde där. Anthias (2006, s. 21) förklarar hur tillhörighet är väsentligt för människor som upplevt exkludering från ett socialt kollektiv. Mohamed bor och är uppvuxen i ett samhälle som inte är anpassat efter hans religion. Därför märker han av betydelsen av att ha människor i sin omgivning som utövar samma religion, då det visats vara till stöd för hans egen religionsutövning.

Mohamed utvecklar sedan sina upplevelser och berättar att det är svårt att följa alla regler när han är i Sverige, just eftersom samhället inte är anpassat efter islam. Ett exempel där detta blir

tydligt är i skolan. Att den inte är anpassad efter muslimers livsstil blir märkbart i intervjupersonernas upplevelser inom såväl grundskola som gymnasium. Halalslaktat kött har oftast inte erbjudits, däremot har det ofta funnits vegetariska alternativ som eleverna kunnat välja. Att ha tillgång till ett rum för att kunna utöva sin religion och be har dock inte varit en självklarhet för flera av de intervjuade. Det har inte heller alltid funnits möjlighet att be vid rätt tidpunkt då lärarna inte tillät att elever var frånvarande från lektionstid. Hibaq beskriver att hon stötte på detta i gymnasiet:

Men i gymnasiet var det nästan bara svenska lärare. Så om någon bad om att få be på skoltid, det där går inte. Dom hade inte så mycket förståelse för saker man ville göra, religiöst sett. Det gick tre år och inget hände, vår rektor brydde sig inte heller. Vi fick be nere i källaren, det var jättekallt och fanns inga bönemattor, så vi fick ta våra jackor. Det kom som en chock för mig som gått 13 år i en islamisk skola, för där anpassa vi våra scheman runt bönen men här kunde det vara mitt i under en lektion och jag kunde inte gå ut.

I grundskolan gick Hibaq i en skola som var anpassad efter islam, därför blev det en stor förändring när hon gick över till gymnasiet och inte längre hade detta skolsystem som är anpassat efter den religionsutövning som ingår i islam. Detta relaterar till vad Anthias (2006, s. 21) beskriver om att känslan av tillhörighet är av stor vikt för individer vars tillhörighet inte blir uppmärksammas. I och med att Hibaq gick från en skola där hennes religiösa utövning synliggjordes, till ett gymnasium där det blev åsidosatt, kan det ha haft en negativ roll på hennes tillhörighetskänsla. Det Hibaq nämner är att det upplevdes som att varken lärarna eller rektorn lyssnade på eleverna när de framförde önskemål om att ordna ett bönerum. Anledningen till detta framkommer inte i hennes berättelse, men det som blir tydligt är att hon på grund av personalens avsaknad av respons känner att hennes religiösa utövande blir åsidosatt.

5.3 Utomståendes inflytande på ens religion

De flesta av intervjupersonerna uttryckte att andra haft ett inflytande på deras religionsutövning, dock såg inflytandet olika ut. Det var vanligt förekommande att de haft andra muslimer i sin närhet som också utövar religionen. Detta resulterar i att de lärt sig mer

om sin religion och tog del av religionsutövning i större utsträckning. Samtidigt har andra upplevt att de behövt dölja sin tro på grund av att den inte ansågs vara en del av normen i och med att de befunnit sig i en miljö med flera icke-muslimer. Adnan berättar om sin upplevelse av att gå i en grundskola där majoriteten var icke-muslimer:

Att jag inte firar jul, tyckte dom i skolan var konstigt. Och bara generellt, eftersom jag var annorlunda redan så, på grund av min religion, så när jag var yngre ville jag liksom inte sticka ut mer. Jag pratade inte så mycket om islam då, jag försökte inte visa var min tillhörighet låg. Därför ville jag inte typ... gå och be. Men det var också för att jag var liten och inte tyckte det var riktigt nödvändigt då, men du fattar. Ibland struntade jag i att fasta i skolan bara men gick sen hem och låtsades att jag hade gjort det hela dagen, för att jag inte gillade att sticka ut.

Adnan beskriver hur utomståendes inflytande ledde till att han dolde sin tro i skolan och att det hade ett inflytande på hans religionsutövning under den perioden. Almqvist (2020, s.118–119) förklarar hur andra människors inställning till den specifika tillhörigheten kan få en stor inverkan på självbilden. I och med att Adnans klasskamrater ansåg att han var annorlunda på grund av hans religion kan det betraktas som att det hade en effekt på hans självbild, vilket ledde till att han inte vill sticka ut från normen. Adnan förklarar även svårigheten i att vara sig själv. I skolan försökte han dölja sin trosuppfattning medan han i hemmet försökte utöva islam genom att framstå som att han fastar för sin familj. Han befann sig mellan två olika världar som han hade svårt att navigera i ung ålder.

Under en period i livet började Adithi umgås med sina kusiner som hon beskriver som mer sekulariserade och boende i ett svensktätt område. Under den här perioden i hennes liv bar hon själ, och hon beskriver att hon fick starka reaktioner från andra människor när hon bar den ute med hennes familj till den grad att hon valde att ta av sig själen:

Absolut jag fick jättemycket snea blickar, folk kollade konstigt på mig som att “Vad har du på dig? Du är fett liten vad har du på dig?” Jag började inte skämmas förens folk började kolla på mig och tänkte då borde jag skämmas? Men när jag var i [det egna bostadsområdet] så kollade folk på mig och ba “Ma sha Allah”, asså förstår du det var

helt olika världar, men eftersom jag var i [kusinernas bostadsområde] så mycket så blev jag så influerad av dom. Så jag ba okej jag slutar med det, folk kommer acceptera mig mer då.

Adithi förklarar att trots det positiva bemötandet i det egna bostadsområdet kände hon sig inte trygg med att fortsätta bära sjalen på grund av återkommande negativa reaktioner när hon umgicks med sina släktingar. Anthias (2006, s. 21) beskriver hur ett begär att tillhöra en viss grupp kan uppstå samt en längtan att kunna identifiera sig med något annat än den grupp vi för tillfället befinner oss i. Detta kan förknippas med det Adithi berättar eftersom det blir tydligt att hennes tillhörighetskänsla prövas i situationer som dessa. Hon uttrycker att hon tog av sig sjalen med önskan att bli mer accepterad av sin omgivning vilket visar på att hon önskar en starkare gemenskap och tillhörighet med den andra gruppen, de som i det föregående läget inte accepterade henne som hon var.

5.4 Diskriminering, rasism och främlingsfientlighet: omgivningens attityder

Hübinette et al. (2012, s. 20) beskriver att diskriminering drabbar individer i Sverige som på något sätt skiljer sig från normen. De kan exempelvis bli utsatta på grund av sin religion, språk eller etniska bakgrund. Samtliga av dessa nämnda faktorer tas upp under intervjuerna och våra intervjupersoner beskriver att de bemöts på ett negativt sätt där de ser en koppling till dessa. Vårt att nämna är att det ibland är svårt att avgöra varför en person blir diskriminerad eller bemött på ett avvikande sätt. Det kan vara flera faktorer som spelar in och det är inte alltid tydligt vad det är som just ligger till grund för agerandet, vilket även Adnan tar upp när han berättar om sina upplevelser:

Väldigt mycket faktiskt, mycket inom jobbet. Det är som att dom här grabbarna inte har något filter, dom säger saker rakt ut som gör att man bara, hörde jag rätt? Massor av ord kopplat till min etnicitet, och religion, jag vet inte riktigt vilken av dom det är ibland.

De kränkande ord som Adnan fått höra grundar sig i de föreställningar om kategorier av människor som finns i samhället. Adnan placeras i en viss kategori, eller en viss föreställd ras, utifrån hans hudfärg, ansiktsdrag och religion vilket i sin tur ger grund för andra människors

diskriminerande bemötande (Sohl 2014, s. 142). En plats där flera av intervjupersonerna beskriver att de upplever diskriminering är när de går i butiker för att handla. De berättar att de upplever sig vara övervakade av butikspersonalen till en grad som andra i butiken inte blir. När exempelvis Aboubakar får frågan om varför han själv tror att detta händer svarar han tveklöst att det är på grund av hans utseende, att han är ”invandrare”, som han själv beskriver det. Det som även nämns är att intervjupersonerna känner sig ignorerade av personalen och att den hjälp som erbjuds andra kunder inte ges även till dem själva.

Även inom vården beskriver Sabrina att hon bevittnat diskriminering när hon följt med sin mamma på läkarbesök. Hennes mamma är synligt muslim och bär sjal, och kan inte språket särskilt bra. Av det Sabrina observerat har detta gett upphov till att modern behandlas dåligt och att vårdpersonalen varit otrevliga i sitt bemötande. Det som hon menar styrker upplevelsen av att det är religionen som har betydelse i denna situation är att hennes moster, som inte bär sjal, upplever ett mer positivt bemötande från vårdpersonalen än hennes mamma.

Vidare beskrivs diskriminering även i skolan i form av särbehandling från lärarna. Synliga minoriteter blev placerade i åtskilda grupper på lektionerna för att de ansågs behöva mer stöd och bedömdes vara särskilt stökiga. Flera intervjupersoner menar att detta enbart var en form av diskriminering. Huruvida den baserade sig i deras religion eller etnicitet kunde de dock inte alltid avgöra. Negativa åsikter om islam är dock något som Adithi bevittnat i skolan, då hon gick i gymnasiet och hade en religionslärare som tydligt visade sina egna negativa uppfattningar om religionen. Även på ett mer personligt plan, när hon senare i livet började arbeta, fick hon höra sina kollegor tala negativt om islam. De uttryckte till exempel sådana uppfattningar som att muslimska kvinnor är förtryckta och inte är fria att göra som de vill och att männen är våldsamma. Adithi bär inte sjal och är inte synligt muslim, därför insåg inte kollegorna detta och uttryckte olika uppfattningar de hade om islam även fast hon var närvarande. Samtidigt som hon förklarar att detta självklart påverkar henne när hon hör det, försöker hon ändå att vända på det och göra någonting bra av den situation hon är i:

Folk tror inte jag är muslim på början så dom kanske ger mig en chans. Om dom har fördomar om muslimer så kanske dom inte har det mot mig först och då har dom chansen att lära känna mig och dom kanske säger “den här tjejen är bra, asså hon är en bra

människa”. Sen när jag säger att jag är muslim, så har jag kanske ändrat en människas uppfattning av att okej, det kanske finns bra muslimer, för dom gav mig en chans.

Detta kan kopplas till rasifieringsprocesser som skapar konstruerade fack där människor placeras in och därefter tilldelas egenskaper (Miles 1989, s. 74). Adithi menar att om hon hade varit synlig muslim hade andra människor redan haft en förväntad bild av henne och hur hon är som person, vilket är till följd av att hon som muslim placeras i ett av dessa fack. I och med att främmande människor inte kan placera henne i det här facket enbart utifrån det som är synligt för dem öppnar det upp för att de bildar sig en självständig föreställning, skild från rasifierade åsikter.

Diverse skällsord är även förekommande i informanternas levda erfarenheter. Att personligen bli kallad förolämpande benämningar såsom “svartskalle” eller “en jävla invandrare” är återkommande i berättelserna. Aboubakar, som brukade spela fotboll när han var yngre, förklarar att han av motståndsspelare ibland blev kallad grovt rasistiska skällsord. Även av sin arbetsgivare har han fått höra åsikter där hon antyder att alla invandrare är utbildade och inte “förstår hur det fungerar i Sverige”. Tillsammans med några av de andra informanterna menar han att rasism är något som fortfarande är närvarande i hans liv, i detta fall i form av individuella personers åsikter som har formats genom de rasistiska strukturer som finns i samhället. Detta relaterar till vad Molina (1997, s. 53–54) beskriver som rasifiering. Den process där människor placeras utifrån konstruktioner av raser utgår exempelvis från antagna biologiska egenskaper. Utifrån Aboubakars fysiska attribut placeras han i en av dessa konstruerade fack, vilket i sin tur ger upphov till att han tillskrivs egenskaper. De skällsord som han fått utstå grundar sig i idéerna om raser som här beskrivs.

Den strukturella rasismen tar sig även uttryck i bostadsmarknaden, något som Mohamed beskriver när han berättar om sina erfarenheter när det kommer till att söka efter hyresrätter, och att det där görs skillnad på olika människor. Han ser en skillnad i de möjligheter som finns för en bekant till honom jämfört med de som exempelvis hans egen mamma har:

När han letar efter lägenheter så hittar han det i finare ställen för att han tjänar mycket, man kollar på hans jobb och man ser att han är sued, han får in lika mycket som en sued

får. Men om min mamma söker lägenhet tror du att hon får en lägenhet i södra stan eller? Det går inte, för systemet är uppbyggt så, så det är därför det är så segregerat och det inte blir en förändring, för det är så.

Det som Mohamed beskriver relaterar till rasifieringsprocesser som innebär att människor utesluts från vissa situationer utifrån den föreställda ras som personen tillhör. En viktig aspekt att komma ihåg om rasism som begrepp är att den är satt i system i samhället och att man därför bör tala om den institutionella rasismen som sker (Miles och Brown 2003, s 109). Grunden utgörs av att individer blir utestängda från institutioner som exempelvis bostadsmarknaden, vilket är det exempel som Mohamed beskriver.

5.5 Betydelsen av tillhörighet

Elander, Fridolfsson & Gustavsson (2015, s. 148–149) beskriver hur muslimer i Sverige försöker att bevara den muslimska identiteten under tiden som de även tar hänsyn till svensk kultur och eftersträvar att anpassa sig till det svenska samhället. Aboubakar berättar att han upplevt något liknande, vilket även påverkat hans tillhörighetskänsla till Sverige:

Men det är ju mycket som man hör sådär, att människor tycker att man inte kan behålla sin religion och samtidigt passa in här. Jag vill inte bli helt svensk, aldrig, men jag vill kunna kombinera min religion med mitt liv här. Jag ska kunna utöva min religion om jag vill. För det skadar ingen, inte en enda person. Så när jag hör negativa saker om min religion känner jag ju typ att jag inte kanske vill associera mig med Sverige. Om dom inte respekterar den jag är vill jag inte vara en del av deras gemenskap.

Aboubakar beskriver att de negativa uppfattningar som han får höra om sin religion leder till att han inte vill vara en del av den gemenskap som uttrycker dessa meningar. Hans tillhörighet till Sverige blir hotad eftersom han upplever att han inte blir inkluderad som den han är. Precis som Anthias (2006, s. 21) beskriver blir känslan av tillhörighet något som blir aktuellt först när den blir hotad. Aboubakar känner inte en självklar känsla av tillhörighet till Sverige, vilket är varför han överhuvudtaget har reflekterat över den.

Majoriteten av intervjupersonerna är födda i Sverige till invandrade föräldrar. Trots detta syns tydliga mönster i intervjumaterialet att de inte identifierar sig själva som svenskar. Jibril, som är en av de informanter som är födda i Sverige, förklarar varför han känner mer tillhörighet till föräldrarnas ursprungsland:

Enligt mig är jag mer östafrikansk än svensk för jag tror att jag är mer... jag vet inte hur jag ska säga men att jag är mer insatt i min bakgrund och tillhör min bakgrund. Att jag förstår mer och känner en tillhörighet för min kultur och att jag därför när jag väl introducerar mig för en svensk kallar mig för östafrikan.

Han beskriver att tillhörigheten främst ligger i det land han härstammar från snarare än Sverige, detta då hans etniska tillhörighet finns där i och med att han delar traditioner och historia med folket därifrån (Puskás & Ålund 2013, s. 28). Det som även beskrivs är en avsaknad av tillhörighet till Sverige. På det sätt som Anthias (2006, s. 21) beskriver tillhörigheten är att den aktualiseras just när en individ upplever exkludering från ett socialt kollektiv. Flertalet av våra informanter beskriver just det som hon presenterar, nämligen att de inte känner att de är en del av det svenska samhället eller den svenska kulturen. Somliga uttrycker tydligt att de inte är svenskar på något sätt, medan andra snarare beskriver ett sorts mellanförskap, där de har en fot i vardera gemenskaper. Adnan förklarar att han besökt födelselandet, men att han märker av att han inte riktigt passar in där:

Men jag känner ändå att jag inte riktigt passar in, inte helt. För jag är ju därifrån egentligen men jag har ju nästan bott hela mitt liv i Sverige. Jag vill känna att det är mitt hem, men jag skulle ljuga om jag säger jag är helt 100 % arab. Det är mer komplicerat än så. Du kommer aldrig höra mig säga att jag är svensk, men det är ändå... det har ju blivit mitt hem, och jag märker ju att jag är lite svensk av mig.

Jibril beskrev tidigare att han identifierar sig mer med ursprungslandet än med Sverige på grund av att han är mer bekant med den kulturen. Det tyder på att han själv har gjort det avgörandet, men detta är inte något gemensamt för alla informanter vilket även citatet ovan från Adnan visar på. Flertalet intervjupersoner beskriver det på så sätt att de anpassar sig efter samhällets syn på dem, på det sätt som Adithi gör nedan:

Det är skillnad mellan att vara "svensk" och "etnisk svensk". Jag är svensk men jag är ändå inte helt svensk, för att om du kollar på att jag egentligen är född här, då aa då är jag egentligen svensk, men samhället kommer aldrig att acceptera mig som en helsvensk. Därifrån kan jag inte heller acceptera mig som helsvensk, för samhället inte accepterar mig.

I och med att samhället exkluderar henne finner hon det svårt att känna tillhörighet med Sverige. Det som formar hennes identitet är därmed inte enbart inom hennes kontroll, utan det påverkas av vad andra människor runt omkring henne har för uppfattning. Anthias (2006, s. 21) beskriver hur alla människor tillhör olika sociala kollektiv och att detta avgörs dels utifrån den egna definitionen men att även andra människor har en roll i att bestämma vilket kollektiv man är en del av, vilket blir tydligt just i det nämnda citatet från Adithi. Det går att skymta något som liknar skuldbeläggande av det svenska samhället i det som Adithi såväl som flera av de andra intervjupersonerna uttrycker, att de menar att anledningen till att de inte känner tillhörighet i Sverige beror på samhällets bemötande och utestängning. Det som även återkommer under flera av intervjuerna är att intervjupersonerna beskriver sig själva som invandrare, även de som är födda i Sverige. En av dem är Sabrina:

Asså jag menar ju inte... inte faktiskt invandrare. Jag är ju född här, men jag är ändå... jag kallar mig ändå invandrare. Och blir kallad av andra, också [...] I det här landet, man blir invandrare när man inte är svensk, automatiskt.

Även här blir det tydligt att det inte är individen själv som fullt ut avgör vart tillhörigheten ligger. Eftersom Sabrina betraktas som en invandrare av andra har det även blivit det sätt som hon själv identifierar sig på. Som tidigare nämnt beskriver Adithi att hon av omgivningen inte accepteras som svensk vilket även Sabrinans upplevelser stämmer överens med. De anser själva inte att deras tillhörighet ligger i Sverige, åtminstone inte fullt ut.

Flera intervjupersoner uttrycker att de anses vara invandrare även om de är födda i Sverige, detta på grund av hur de bemöts i det svenska samhället. Adithi upplever att hon i och med att hon inte är etnisk svensk eller "vit" inte inkluderas i svenskheten. Hennes utseende har lett till

att hon fått förminskade och fördomsfulla kommentarer av andra som förväntar sig att hon exempelvis inte kan tala bra svenska eller att hon är inkompetent. Att omgivningen betraktar henne som en invandrare har lett till att hon själv ser sig som det och inte förväntar sig att hon eller någon annan med annan etnisk bakgrund någonsin kommer bli accepterade fullt ut i Sverige, vilket relaterar till hur Hübinette et al. (2012, s. 23) förklarar att svenskhet kommit att starkt förknippas med vithet. Det händer exempelvis att en individ som är icke-vit förmodas inte kunna tala språket. Att människor uttrycker förvåning när de hör individens språkkunskaper är vanligt både för människor som invandrat till landet och för de som är födda i Sverige till invandrade föräldrar.

Relaterat till det som Adithi berättar, att andra förväntar sig att hon inte kan tala bra svenska, är det även flera av de andra informanterna som tar upp just språket som en viktig faktor i deras liv i Sverige. Vid flertalet tillfällen har informanterna antagits inte kunna tala svenska till den grad att andra tilltalar dem på ett annat språk, exempelvis engelska, eller att de uttalar sig negativt om informanten trots dess närvaro. Aboubakar redogör för ett tillfälle då han upplevt just detta:

Asså, människor som hör när jag till exempel pratar med någon av mina föräldrar, dom tänker typ att vi inte förstår svenska. Så dom tror att dom kan prata om oss utan att vi förstår, när vi är precis bredvid. Så jo, faktiskt jag har hört såna grejer. Typ att dom pratar med varandra, någon gång dom pratade om att invandrare inte borde hålla sig till sitt språk, att dom istället borde prata svenska, för att annars kommer dom aldrig lära sig.

Det blir tydligt i denna situation att Aboubakar och hans föräldrar framställs som den rasifierade Andre och utomstående som den rasifierade Samme. Interaktionen grupper emellan inträffar det att den Andre bedöms på ett negativt vis samt tillskrivs egenskaper som är annorlunda i jämförelse med den Samme (Miles & Brown 2003, s. 19). I detta fall förmodas inte Aboubakar och hans föräldrar förstå språket och att detta kan antas bero på deras fysiska attribut. Utseendet kopplas samman med något som är annorlunda och avvikande från svenskheten, vilket utgör grund för att detta särskiljande mellan människor sker. Ett särskiljande mellan det som anses svenskt och utländskt skapas där även personer

som Aboubakar, som är född i Sverige, antas inte kunna svenska och benämns som invandrare.

Intervjupersonerna berättar att de i flera olika situationer tvingas anpassa sig i sitt beteende beroende på vem de pratar med, något som visserligen är fallet för många människor. Det som dock blir tydligt är att våra intervjupersoner upplever att det finns negativa konsekvenser av att de inte lyckas anpassa sig tillräckligt. Chefer som uttrycker att man behöver "förfina svenskan" leder till en press att ständigt gömma sig och försöka dölja vem man är. Arbetsgivarens inflytande på Hibaqs beteende blir tydligt när hon förklarar att just detta hänt henne:

Hon kan säga några ord på svenska som jag inte fattar men jag leker bara som att jag förstår, för att jag vet inte... eller för jag skäms ibland över vad hon kommer tycka om mig. Eller inte vad hon kommer tycka om mig, jag vill inte att hon ska få den här uppfattningen att "aa vilken blattetjej, hon fattar inte ens det här ordet"

Hon uttrycker en oro över att andra kommer bilda sig uppfattningar om henne som person utifrån att hon inte har de språkkunskaper som förväntas av en svensk. Språket är en markör som ofta visar på en persons tillhörighet, vilket kan vara varför just denna koppling mellan att tala det svenska språket bra förknippas med att tillhöra svenskheten och Sverige. Enligt Almqvist (2020, s. 121) beskrivs kulturell tillhörighet när en grupp människor känner en form av samhörighet med varandra, vilket kan utövas utifrån exempelvis egna normer samt ett gemensamt språk. Värt att nämna är dock att det förekommer att de som ingår i den kulturella gemenskapen tillhör skilda etniska grupperingar, ett exempel till detta är de svenska förorter där människor från flera platser i världen bosatt sig och grundat deras egen kultur. Oavsett invånarnas olikheter när det kommer till bakgrund skapas en tillhörighetskänsla bland dem.

Detta är något som de flesta av intervjupersonerna har känt av. Trots att flera upplever sig utstötta från den svenska samhället har de funnit en gemenskap i deras bostadsområden. En gemenskap i form av att det finns andra som är i samma situation som de själva har underlättat, vilket är något som bland annat Aisha berättar om. När hon flyttade till Sverige var det till hjälp att ha andra runt omkring sig som redan gått igenom allt som hör till

migrationsprocessen och anpassning efter det nya landet:

Aa det hjälpte för asså dom hjälpte en att passa in i samhället. Dom sa typ “så här gör du det och här köper du det, det här är bra att ha”. Dom visade oss ställen och tog ut oss till platser. Om jag bodde i ett svenskt område skulle det ta mig flera år innan jag skulle passat in. För här där jag bor nu har ju dom varit i samma situation, så dom vet vad vi behöver veta och vad vi ska göra och så, dom har varit mycket hjälpsamma.

I flera fall av informanternas berättelser är inte denna gemenskap grundad i att invånarna är av samma religion eller etnicitet, utan enbart på grund av att de har migrationsbakgrund. Dock beskrivs även en kulturell tillhörighet likt den Almqvist (2020, s. 121) presenterar när det kommer till att bo i ett mångkulturellt område med andra muslimer. Flera av intervjupersonerna förklarar hur de upplevt en form av tillhörighet utifrån sin religion i bostadsområdet. I och med att det bland annat underlättat religionsutövningen, då det finns andra som delar samma religion som en själv, skapas en känsla av trygghet av att kunna utöva sin religion öppet utan att vara rädd för ett negativt bemötande från utomstående. Det har även varit lättare att utöva religionen då halalmat säljs i butikerna, flera moskéer finns i närheten samt att bärandet av religiösa kläder är mer normaliserat. Intervjupersonerna beskriver även hur det märks att högtiden eid infaller eftersom de flesta firar det i området, ber eid-bönen tillsammans och gratulerar varandra vilket skapat en hemmakänsla och gemenskap för de boende i dessa områden.

Enligt Anthias (2006, s. 21) har tillhörighet särskilt betydelse för människor som är exkluderade från ett socialt kollektiv. Exkludering är något som majoriteten av våra intervjupersoner upplevt i det svenska samhället på grund av deras religion och etniska härkomst, dock har de flesta funnit inkludering i deras bostadsområden. Detta är något som Mohamed berättar om när han beskriver sitt bostadsområde:

Okej... asså eftersom det är ganska mycket muslimer här, dom flesta av grannarna är, man har en del släkt här också [...] eftersom det finns ganska många, så blir det en annan grej. Man kan känna sig mer öppen att utöva, för man vet att ingen kommer döma en, dom har inte fördomar som gör att dom tänker dåligt om religionen.

Han beskriver en religiös tillhörighet i området han bor i. Eftersom många invånare utövar samma religion söker sig personer till den gemenskap som finns där i ett försök att känna sig inkluderade (Anthias 2006, s. 21). Utöver det egna bostadsområdet beskriver ett flertal av intervjupersonerna att de trivs bättre när de befinner sig på en arbetsplats eller skola där det finns andra personer med samma religion, etnicitet eller som helt enkelt också har invandrabakgrund inom familjen. Sabrina beskriver det som följande:

Aa exakt asså definitivt som på jobbet, där är det många som också har invandrabakgrund, och är muslimer och så vidare. Så det där gör ju att man känner en samhörighet på ett annat sätt. Och att man förstår varandra bättre liksom.

Det som beskrivs är inte nödvändigtvis att hon känner mer gemenskap utifrån att kollegorna har samma etniska bakgrund som hon själv, utan att de också delar egenskapen av att ha tillhörigheten någon annanstans utanför Sverige. Det hon nämner om att hon känner samhörighet med dem visar på att en tillhörighet byggs upp som grundar sig i att de har en längtan efter att känna sig inkluderade (Anthias 2006, s. 21). I och med att de känner sig exkluderade från den svenska tillhörigheten söker de sig istället till en gemenskap där de blir inkluderade.

5.6 Negativ framställning på internet

Det som Hirvonen (2013, s. 80–83) diskuterar gällande främlingsfientlighet på internet syns även i några av våra intervjupersoners berättelser. Det som är tydligt framträdande är att den skildring som sker i media uppfattas som negativ, både om religionen islam och invandrare i stort men även om bostadsområden där ett stort antal individer inom dessa kategorier bor. Det som informanten Jibril berättar är att det mestadels är negativa rapporteringar från hans bostadsområde som syns i olika sammanhang. Även Aisha är inne på samma spår och hon uttrycker även att hennes religion fått en felaktig framställning inför andra människor:

För det exakt samma sak med det här med mitt bostadsområde och att folk ser det som värsta krigszonen. I media sägs det bara dåliga saker, det sägs att dom är terrorister, det

sågs att männen slår kvinnorna. Det blir självklart att en människa kommer tro “aa det klart att det är så, islam är så, islam är en fett dålig religion” för att dom inte vet någonting annat.

Aisha menar att det förekommer negativa fördomar om islam och dess anhängare. Det blir tydligt i flera av intervjupersonernas berättelser att detta är något som hon inte är ensam om att uppleva. Även upplevelsen av fientliga åsikter mot muslimer på diverse internetforum lyfts upp. Tillskrivna egenskaper med ursprung i att människor rasifieras är vad som leder till att våra intervjupersoner har upplevt andra människors förutfattade meningar om dem och deras religion (Sohl 2014, s. 142). Även Jibril berättar att han själv bevittnat fientliga åsikter mot muslimer på diverse internetforum:

Jag känner mig ju inte välkommen när jag läser sånt. Jag känner inte att jag är en del av dom, av det här landet. För om jag var det skulle inte min religion och mitt ursprung vara det som dom attackerar så fort dom får chansen. Det är ju mycket värre på internet, man märker inte av såna grova saker i verkligheten lika ofta.

Det som Hirvonen (2013) visar upp gällande yttrandet av rasistiska och främlingsfientliga skällsord och åsikter på internet är något som stämmer överens med det som Jibril berättar i sin intervju. Det som även blir tydligt är att det har en påverkan på honom när han ser andra människor uttrycka starkt negativa inställningar till den religion han utövar men även mot invandrare och personer med invandrabakgrund. Han förklarar hur detta påverkar känslan av tillhörighet till landet, att han upplever att han inte är en del av Sverige eftersom han ser människor som uttrycker att muslimer eller de med invandrabakgrund inte är välkomna eller accepterade i Sverige.

Bland informanterna är det flera som nämner att de upplevt negativa åsikter på internet och sociala medier riktade mot sin religion. En av dessa är Hibaq som berättar att hon ser främlingsfientlighet riktad mot muslimer och att de framställs som främmande och inte hör hemma i Sverige:

Speciellt muslimska tjejer det finns ju debatter om man kommer kunna få arbete om man har sjal på sig eller vistas i olika ställen. Vår hijab är alltid med i politiken och det är alltid diskriminering där. Jag har själv Twitter och brukar se bittra svenskar som skriver “varför har hon på sig sjal och är med i regeringen” eller dom säger inte ens sjalen utan “den här handduken ska bort, den tillhör inte Sverige”. I Twitter är folk öppet rasister, dom gömmer inte det dom kan liksom skriva det på sin bio. Det kan liksom vara en tvåbarnspappa som är vd för en myndighet som skriver det här, man blir ju jätterädd.

Det som Hibaq talar om visar tydligt på att det finns åsikter om att islam inte är en accepterad del av Sverige. Tankar om rasifiering kommer in här då kategoriseringen av människor i föreställda raser bidrar till ett särskiljande av människor som är del av olika sådana kategorier (Miles 1989, s. 74). Muslimer placeras i en egen kategori, eller social grupp, som åtskiljs från andra grupper. Hibaq beskriver hennes frustration gällande att det sker konstanta diskussioner om sjalen, vilken är nära sammankopplad med islam, och hur detta sker öppet i media. Att människor påstår att sjalen inte tillhör Sverige kan därför tolkas som att religionen islam i stort inte är önskvärd. Vidare framställs muslimer som annorlunda vilket stämmer överens med det som Miles och Brown (2003, s. 19) beskriver gällande att människor som inte faller under det normativa i något avseende anses främmande, i detta sammanhang relaterat till religionen. Det som även nämns av Hibaq är att meningar som dessa kommer från människor som inte försöker dölja dem, till skillnad från i verkligheten då människor kan vara mer försiktiga med att yttra sådana åsikter. Detta berättar även Sabrina då hon nämner att den form av anonymitet som internet erbjuder ger människor utrymme att enklare uttrycka fientliga åsikter utan konsekvenser.

6. Diskussion

Intentionen med denna uppsats var att synliggöra betydelsen av att vara en ung muslim i Sverige och upplevelsen av religionsutövning samt hur bemötanden av människor i relation till religionen påverkar deras upplevda tillhörighetskänsla till Sverige. Vi noterade att det inte fanns tillräckligt med tidigare forskning om praktiserande muslimer i Sverige och deras egna upplevelser av diskriminering samt exkludering, men även en avsaknad av vilka följder dessa kan tänkas ha på individen. Detta är den kunskapslucka som uppsatsen var menad att fylla.

Resultatet vi fick fram tyder på att det bland dessa intervjupersoner finns stora upplevda skillnader i religionsutövningen i Sverige jämfört med den i övervägande muslimska länder. Våra informanter har beskrivit svårigheterna de möter när de försöker utföra sin religion och att de tvingas göra anpassningar utifrån exempelvis skola och arbete. Detta resultat överensstämmer med vad som visas i Elanders, Fridolfssons & Gustavssons (2015) studie som belyser hur det svenska samhället inte förhåller sig till ett muslimskt levnadssätt samt att det behövs göras anpassningar för att kunna bevara den muslimska identiteten och samtidigt kunna vara en del av den svenska samhället.

Det som även är genomgående i intervjupersonernas berättelser är att de alla i någon omfattning upplevt diskriminerande och kränkande bemötanden som är relaterade till deras religiösa övertygelser. Intervjupersonerna beskriver hur de upplevt detta inom bland annat vården, skolan och på deras arbetsplatser där de fått höra kränkande ord och fördomar riktade mot muslimer. Elander, Fridolfsson & Gustavsson (2015, s. 155–156) påpekar även att islam framställs som ett hot mot den uppfattade svenskheten och att den fientlighet som är riktad mot muslimer och även invandrare har att göra med att den svenska kulturen ibland anses vara fast och inte kunna anpassa sig efter andra kulturer. En del av intervjupersonerna har även berättat att de bemött främlingsfientlighet på internet. De unga muslimerna beskrev att de upplevt en negativ bild av religionen islam i olika former av media, att muslimer blivit framställda som terrorister samt att de förtrycker kvinnor, vilket intervjupersonerna förklarar som att det kan vara en orsak till att utomstående har fått en negativ bild av dem. Upplevelsen av fientliga och islamofobiska åsikter mot muslimer på internetforum tas dessutom upp i några intervjuer, vilket även Hirvonen (2013) uppmärksammar i hennes studie om ensamkommande flyktingar.

Utöver religionen blir även etniciteten en grund för diskriminering av och rasism mot våra intervjupersoner, något som flera av dem gett exempel på under intervjuerna. Båda dessa grunder utgår från en rasifiering av ungdomarna där de antas vara på ett visst sätt och inneha vissa specifika egenskaper utifrån utseende eller vilken tro de har. Exempelvis är skällsord av olika slag riktade mot intervjupersonernas etnicitet förekommande. Majoriteten av informanterna förklarar hur rasismen är närvarande i deras tillvaro i form av människors

individuella åsikter som grundas i de rasistiska strukturer som finns i samhället. Detta knyter an till Miles (1989) beskrivning av begreppet rasism och även rasifiering.

Huruvida det negativa bemötandet var baserat på de unga muslimernas religion, etnicitet eller båda två var i många fall inte helt tydligt för flera av intervjupersonerna. Detta i och med att vara muslim inte alltid är något synligt när det handlar om rent fysiska kännetecken, jämfört med en individs hudfärg som inte går att dölja. Osäkerheten kring detta var mer förekommande hos männen i studien, men även för de kvinnorna som hade erfarenhet av att inte bära sjal eller någon annan typ av religiös klädsel. En möjlig förklaring till detta, och något som även vissa av intervjupersonerna tar upp, skulle kunna vara för att det inte är lika självklart för utomstående vilken trosuppfattning individen har i dess fall.

Vid ett antal tillfällen bland flera av intervjupersonerna upplevdes att det inte var möjligt att göra några anpassningar i förhållande till deras religion inom exempelvis skola och arbete. Därmed ser de inte en möjlighet för en fullständig religionsutövning, vilket i sin tur kan leda till en negativ påverkan på tillhörighetskänslan. Det relaterar till hur Anthias (2006) beskriver begreppet tillhörighet, att det är av särskilt betydelse hos de vars tillhörighet blir åsidosatt eller hotad. Utöver detta leder de tidigare nämnda diskriminerande beteendena och även rasistiska övertygelser till att de muslimska ungdomarna känner sig exkluderade och ej välkomnade av det svenska samhället. De upplever att de inte accepteras som svenskar på grund av deras religion men även på grund av deras utseende. Den förklaring som Hübinette et al. (2012, s. 23) ger om att svenskhet har en stark association till vithet går att koppla till att intervjupersonerna anser att deras etniska bakgrund är ett hinder för inkludering. Detta leder i sin tur till att de personligen inte försöker inkludera sig själva utan istället söker sig till andra gemenskaper där de får uppleva samhörigheten de eftersöker. Almqvists (2020) beskrivning av kulturell tillhörighet aktualiseras här, och beskrivs som att det inom en kulturell tillhörighet inte är ovanligt att individer från olika delar av världen möts och bildar sin egen nya kultur.

6.1 Vidare forskning

Under arbetet med uppsatsen uppmärksammade vi ytterligare forskningsfrågor som är av intresse att diskutera och analysera vidare. Av intresse är att i en liknande undersökning

inkludera intervjupersoner från olika städer och bostadsområden i Sverige för att möjligen producera fler givande berättelser. Ett exempel på vidare forskning skulle kunna vara att intervjua unga muslimer som bor i ett mer svensktätt område för att studera även deras berättelser och erfarenheter i och med att det i vår studie inte lade fokus på var unga muslimerna var bosatta. Urvalet bestod av individer bosatta i samma stad vilket kan ha bidragit till en begränsad variation i resultatet vilket är varför det i framtida studier bör göras annorlunda och istället inkludera intervjupersoner från skilda bostadsområden. Detta kan tänkas belysa andra aspekter av våra frågeställningar kring religionsutövning, upplevelse av tillhörighet samt bemötandet hos unga muslimer i Sverige.

7. Referenser

Almqvist, K. (2020). Identitet och etnicitet. I: Frisé, A. & Hwang, P. (red.) *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur & Kultur, s. 117-148.

Anthias, F. (2006). Belongings in a Globalising and Unequal World: Rethinking Translocations. I: Yuval-Davis, N., Kannabiran, K. & Vieten, U. (red.) *The situated politics of belonging*. London: SAGE, s. 17–31. doi:10.4135/9781446213490.n2

Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder - Att förstå och förklara samtiden*. 2 uppl., Stockholm: Liber.

Bevelander, P. & Otterbeck, J. (2010). Young people's attitudes towards Muslims in Sweden. *Ethnic and Racial studies*, 33(3), s. 404–425. doi:10.1080/01419870802346048.

Brottsförebyggande rådet (2021). *Islamofobiska hatbrott* (Rapport 2021:3). Stockholm: Brottsförebyggande rådet. <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2021-03-31-islamofobiska-hatbrott.html>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber.

Czermak, N. (2021). Flera nya lagförslag i Frankrike – slöjförbud ska även gälla barn. *SVT Nyheter*, 10 april. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/nytt-lagforslag-i-frankrike-slojforbud-ska-aven-galla-barn>

Elander, I., Fridolfsson, C. & Gustavsson, E. (2015). Swedish Muslims and Secular Society: Faith-Based Engagement and Place. *Islam and Christian-Muslim relations*, 26(2), s. 145-163. doi:10.1080/09596410.2015.1013324.

Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i Kvalitativa metoder*. 2 uppl., Stockholm: Liber, s. 34–53.

Frankenberg, R. (1993). *White women, race matters: the social construction of whiteness*. 5 uppl., Minnesota: University of Minnesota Press.

Frisk, S. (2018). De här europeiska länderna har infört förbud mot niqab och burka. *SVT Nyheter*, 9 augusti. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/de-har-landerna-har-infort-forbud-mot-burka-och-niqab>

Gibbs, G. (2008). *Analyzing qualitative data*. London: SAGE.

Hirvonen, K. (2013). Sweden: when hate becomes the norm. *Race & Class*, 55(1), s. 78-86. doi:10.1177/0306396813486604.

Hübinette, T., Hörnfeldt, H., Farahani, F. & León Rosales, R. (2012). Om ras och vithet i det samtida Sverige. Inledning. I: Hübinette, T., Hörnfeldt, H., Farahani, F. & León Rosales, R. (red.) *Om ras och vithet i det samtida Sverige*. Tumba: Mångkulturellt centrum, s. 11–36.

Kamali, M. (2005). Ett europeiskt dilemma. I: de los Reyes, P. & Kamali, M. (red.) *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes, s. 29–69.

Lalander, P. & Johansson, T. (2017). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. 5 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Lindström, J. (2020). Utsatta områden i en utsatt tid. I: Larsson, G., Sorgenfrei, S. & Viklund, T. (red.) *Religion, migration och polisiärt arbete*. Lund: Studentlitteratur, s. 119–140.

Lune, H. & Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences*. 9 uppl., Harlow: Pearson.

Mattsson, K. (2005). Diskrimineringens andra ansikte – svenskhet och ”det vita västerländska”. I: de los Reyes, P. & Kamali, M. (red.) *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes, s. 139-157.

Miles, R. (1989). *Racism*. London: Routledge.

Miles, R. & Brown, M. (2003). *Racism*. 2 uppl., London: Routledge.

Molina, I. (1997). *Stadens rasifiering: Etnisk boendesegregation i folkhemmet*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Otterbeck, J. (2010). *Samtidsislam - unga muslimer i Malmö och Köpenhamn*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Pred, A. (2000). *Even in Sweden: Racisms, Racialized Spaces, and the Popular Geographical Imagination*. Berkeley: University of California Press.

Puskás, T. & Ålund, A. (2013). Etnicitet - gränsdragningens och skillnadsskapandets komplexitet. I: Dahlstedt, M. & Neergaard, A. (red.) *Migrationens och etnicitetens epok - Kritiska perspektiv i etnicitets- och migrationsstudier*. Stockholm: Liber, s. 27–53.

Said, W. E. (2016). *Orientalism*. Stockholm: Ordfront.

Samuelsson, J. (1999). *Islam i Sverige: Nutid och framtid*. Stockholm: Natur och Kultur.

SFS 1974:152. *Kungörelse om beslutad ny regeringsform*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Sohl, L. (2014). *Att veta sin klass*. Stockholm: Atlas Akademi.

Sonn, T. (2016) *Islam - History, Religion, and Politics*. 3 uppl., New York: John Wiley & Sons Inc.

Soydan, H. (2010). Migration. I: Goldberg, T. (red.) *Samhällsproblem*. 7 uppl., Lund: Studentlitteratur, s. 231–272.

Svensson, P. & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 uppl., Stockholm: Liber, s. 17–32.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4 uppl., Lund: Studentlitteratur.

van Dijk, T. A. (2005). Elitdiskurser och institutionell rasism. I: de los Reyes, P. & Kamali, M. (red.) *Bortom Vi och Dom - Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes, s. 113–137.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Öberg, P. (2015). Livshistorieintervjuer. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 2 uppl., Stockholm: Liber, s. 55–67.

8. Bilagor

8.1 Intervjuguide

1. Inledning

- Presentera dig själv (ålder, bostadsområde osv.)
- Hur ser din boendesituation ut? (Familjemedlemmar, typ av boende)
- Vad har du för sysselsättning?
- Vad gör du på din fritid?

2. Omgivning

- Var är du uppväxt?
- Hur upplever du att utomstående ser på det här området?
- Är det här det område som du bor i nu?
- Hur ser förutsättningarna ut för din religionsutövning i området du bor i?
- Beskriv din grundskolegång

3. Tillhörighet

- Är du född i Sverige?
- Har du besökt hemlandet någon gång/efter att du flyttade därifrån?
- Vilka språk talar du?
- På vilket sätt identifierar du dig själv? (svensk, invandrare osv)
- På vilket sätt och till vilken grad identifierar du dig med Sverige och svenskhet?
- Har du stött på motstånd gällande att identifiera dig som svensk, antingen från majoritetsbefolkningen eller din egen omgivning?
- Har du upplevt en känsla av inkludering från det svenska samhället? På vilket sätt iså fall?
- Finns det vissa situationer där du betonar din tillhörighet mer än i andra situationer?
- Finns det situationer där du inte vill visa din tillhörighet tydligt?
- Har du stött på någon form av hinder från att känna tillhörighet på grund av din religion?

4. Religion

- Anser du dig vara en praktiserande muslim?
- Visar du din tro utåt, till exempel genom att prata om den?

- På vilket sätt utövar du Islam? (ex. böner, matvanor, högtider, läsa koranen)
- Är dina familjemedlemmar praktiserande till samma grad som du själv?
- Upplever du själv att detta påverkar dig i din egen utövning?
- Har du personer i din vänkrets som utövar samma religion som du själv?
- Upplever du själv att detta påverkar dig i din egen utövning?
- Är du stolt över din tro?
- Relaterat till din sysselsättning, är du tvungen att anpassa din utövning på något sätt?
- Är du aktiv inom någon typ av religiös organisation eller annan typ av aktivitet?
- Anser du själv att du följer muslimska klädkoder?
- Känner du dig tvungen att göra några anpassningar i relation till din religion om du till exempel håller på med sport eller andra fritidsaktiviteter?

5. Diskriminering

- Hur upplever du bemötandet från andra människor i relation till din religion?
- Har du upplevelser av att bli behandlad annorlunda på grund av din religion, positivt eller negativt?
- Har du upplevt andra typer av trakasserier som du relaterar till din trosuppfattning?
- Vad innebär diskriminering för dig?
- Har du någon gång hamnat i en situation där du upplevt diskriminering i vardagen?
- Har du upplevt diskriminering någon gång under din skolgång?
- Vad har du för erfarenheter av att söka arbete?
- Har du upplevt diskriminering på grund av din etniska bakgrund? På vilket sätt iså fall?
- Om det funnits utomstående som varit närvarande, hur har du upplevt att de reagerat i den situationen?

6. Avslutning

- Är det någonting du själv känner att du vill lägga till, något som inte kommit upp under intervjun men som relaterat till ämnet och som du känner är viktigt för dig att dela med dig av?

8.2 Informationsbrev

Informationsbrev - Förfrågan om deltagande i c-uppsats

Information till dig som ska delta i en undersökning som genomförs av en student under utbildning

Information om studien

Vi skulle gärna vilja intervjua dig som praktiserar islam, har en annan etnisk bakgrund än svensk och är i åldern 20–25 år för vår c-uppsats i sociologi vid Södertörn högskola. Vi som skriver uppsatsen heter Somaya Meygag & Tihana Danica Sveen. Syftet med uppsatsen är att få en förståelse för unga muslimers upplevelser av deras religion i vardagen samt om dessa upplevelser och erfarenheter påverkar känslan av tillhörighet till Sverige.

Planerad tidsåtgång för varje intervju är 40–60 minuter. Intervjuerna kommer att spelas in och skrivas ut i text. Plats och tid för intervjun är upp till dig som deltar i studien. Vi är öppna för att ha intervjun både fysiskt och digitalt så länge det är i en ostörd miljö.

Forskningen följer Vetenskapsrådet etiska principer om frivillighet, informerat samtycke och deltagarnas konfidentialitet, samt nyttjande av forskningsresultat.

Personuppgiftsansvarig

Studentarbetet genomförs som en del av vår utbildning vid Södertörns högskola som är juridiskt ansvarig för studenternas personuppgiftsbehandlingar. Vi behöver spara och behandla följande personuppgifter om dig: namn, personnummer, e-postadress och adress. Ändamålet med att samla in uppgifterna är för vår c-uppsats. Du kan alltid nå Södertörns högskola via epost registrator@sh.se eller telefon 08 608 40 00. Du har rätt att kontakta oss om du vill ha ut information om de uppgifter vi har om dig eller i övrigt utöva dina rättigheter enligt dataskyddsförordningen, för att begära rättelse, överföring eller för att begära att vi begränsar behandlingen, för att göra invändningar eller begära radering av dina uppgifter.

Dataskyddsombud

Har du funderingar eller klagomål kring hur dina personuppgifter behandlas kan du alltid vända dig till Södertörns högskolas dataskyddsombud via dataskydd@sh.se. Dataskyddsombudet är expert på reglerna för personuppgifter och har rätt att granska hur högskolans studenter och personal behandlar personuppgifter.

Laglig grund

Vi tillämpar relevant dataskyddslagstiftning enligt gällande rätt vid all personuppgiftsbehandling. Den rättsliga grunden för att behandla dina personuppgifter är att uppgifterna utgör uppgifter av allmänt intresse och du har samtyckt till behandlingen. Ditt deltagande är helt frivilligt och intervjun kan avbrytas när som helst på din begäran.

Mottagare av personuppgifter

Alla uppgifter som kommer oss till del kommer behandlas så att obehöriga inte kan ta del av dem.

Lagringstid

Personuppgifterna kommer bevaras till dess att uppsatsen är godkänd och kommer därefter att förstöras.

Rättigheter

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att gratis få ta del av samtliga uppgifter om dig som hanteras och vid behov få eventuella fel rättade. Du har även rätt att begära radering, begränsning eller att invända mot behandling av personuppgifter.

Klagomål

Du har alltid rätt att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten. Du når dem via epost: imy@imy.se.

Kontaktuppgifter till studenterna och handledaren: Sociologi C, Institutionen för samhällsvetenskaper, Södertörns Högskola.

Somaya Meygag: xxxxxxx@xxxxxx, telefon: xxxxxxxxxxxx

Tihana Danica Sveen: xxxxxxx@xxxxxx, telefon: xxxxxxxxxxxx

Handledare: Lena Sohl, xxxxxxx@xxxx

Med vänlig hälsning

Somaya Meygag & Tihana Danica Sveen
Studenter
Sociologi C, Institutionen för samhällsvetenskaper
Södertörns högskola

8.3 Presentation av intervjupersoner

Samtliga intervjupersoner i denna uppsats har tilldelats fingerade namn för att säkra deras konfidentialitet.

Informant 1: Aboubakar, 20 år gammal, intervjun pågick cirka 80 minuter och hölls hemma hos honom. Han själv är född i Sverige men hans föräldrar kommer från ett land i Västafrika.

Informant 2: Adithi, 21 år gammal. Intervjun pågick cirka 120 minuter och hölls i ett studierum i ett bibliotek nära henne. Hon själv är född i Sverige men hennes föräldrar kommer från ett land i Sydasiien.

Informant 3: Jibril, 22 år gammal. Intervjun pågick cirka 60 minuter och hölls hemma hos honom. Han själv är född i Sverige men hans föräldrar kommer från ett land i Östafrika.

Informant 4: Aisha, 24 år gammal. Intervjun pågick cirka 90 minuter och hölls i ett studierum i ett bibliotek nära henne. Hon är född i ett land i Östafrika men kom till Sverige när hon var barn.

Informant 5: Mohamed, 23 år gammal. Intervju pågick cirka 60 minuter och hölls på hans arbetsplats. Han är född i ett land i Västafrika men kom till Sverige när han var barn.

Informant 6: Hibaq, 22 år gammal. Intervjun pågick cirka 90 minuter och hölls i ett studierum i ett bibliotek nära henne. Hon är född i Sverige men hennes föräldrar är från ett land i Östafrika.

Informant 7: Adnan, 25 år gammal. Intervjun pågick cirka 60 minuter och hölls hemma hos honom. Han är född i ett land i Mellanöstern men kom till Sverige som barn.

Informant 8: Sabrina, 23 år gammal. Intervjun pågick cirka 90 minuter och hölls i ett studierum i hennes skola. Hon själv är född i Sverige men hennes föräldrar kommer från ett land i Nordafrika.